

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені в. Н. Каразіна
факультет міжнародних економічних відносин
та туристичного бізнесу
Кафедра міжнародного бізнесу та економічної теорії

Кваліфікаційна робота бакалавра

**на тему «ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В
МІЖНАРОДНОМУ БІЗНЕСІ»**

Виконав:

студент групи УМБ-41
спеціальності 292 Міжнародні економічні
відносини,
освітньо-професійної програми
«Міжнародний бізнес»
Хаджинов І. С. _____

(підпис студента)

Керівник: к.е.н., доц. Чемчикаленко Р. А.

(підпис керівника)

Рецензент: к.е.н. І. С. Марченко

Харків – 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Кафедра міжнародного бізнесу та економічної теорії
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
Спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини
Освітньо-професійна програма «Міжнародний бізнес»

ЗАТВЕРДЖУЮ

**В. о. завідувача кафедри міжнародного
бізнесу та економічної теорії
Чемчикаленко Р.А.**

підпис

ініціали, прізвище

“ _____ ” _____ 20__ року

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ**

Хаджинова Іллі Сергійовича

1. Тема роботи «Інноваційно-інвестиційна діяльність в міжнародному бізнесі» керівник роботи к.е.н., доц., доц. закладу вищої освіти кафедри міжнародного бізнесу та економічної теорії Чемчикаленко Руслан Анатолійович, затверджені наказом по університету від “09”лютого 2024 року № 4002-5/365

2. Строк подання студентом роботи 24 травня 2024 р.

3. Перелік питань, які потрібно розробити:

- уточнити сутність інвестицій, інновацій та інвестиційно-інноваційної діяльності, а також дослідити сутність міжнародних інвестицій і інновацій та відповідних видів діяльності;
- визначити фактори впливу та механізми та стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності на міжнародному рівні;
- охарактеризувати організаційний механізм інноваційно-інвестиційної діяльності та оцінити стан правового та інституційного забезпечення міжнародної інноваційно-інвестиційної діяльності;
- надати оцінку інноваційно-інвестиційної діяльності на національному рівні;

- дослідити світові тренди інноваційно-інвестиційного розвитку бізнесу;
- обґрунтувати стратегії підвищення конкурентоспроможності бізнесу через інноваційно-інвестиційну діяльність.

4. План роботи

№	Назви етапів роботи
1	Дослідження теоретичної та наукової бази, щодо здійснення інноваційно-інвестиційної діяльності
2	Дослідження теоретичних засад та передумов здійснення інноваційно-інвестиційної діяльності
3	Вивчення проблематики діяльності інвестиційного механізму та впровадження інновацій
4	Аналіз тенденцій здійснення інноваційно-інвестиційної діяльності на світовому рівні
5	Аналіз впливу інноваційно-інвестиційної на розвиток бізнесу в Україні
6	Прогнозування розвитку бізнесу в умовах здійснення інноваційно-інвестиційної діяльності, розробка стратегій підвищення конкурентоспроможності бізнесу через інноваційно-інвестиційну діяльність
7	Оформлення дипломної роботи на здобуття ступеня бакалавра

5. Дата видачі завдання ___ 14 лютого 2024 р.

Студент

підпис

Хаджинов І.С.

ім'я прізвище

Керівник роботи

підпис

Р. А. Чемчикаленко

ініціали, прізвище

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ	
1.1 Сутність та особливості організації інноваційно-інвестиційної діяльності.....	8
1.2 Фактори впливу та механізми стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності	20
1.3 Правове та інституційне забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності.....	24
Висновки до розділу 1.....	35
РОЗДІЛ 2. НАЛІЗ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА МІЖНАРОДНОМУ ТА НАЦІОНАЛЬНОМУ РІВНЯХ	
2.1 Аналіз світових трендів інноваційно-інвестиційного розвитку.....	38
2.2 Інноваційно-інвестиційна діяльність в Україні.....	47
2.3 Стратегії підвищення конкурентоспроможності бізнесу через інноваційно-інвестиційну діяльність.....	61
Висновки до розділу 2.....	68
ВИСНОВКИ.....	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	78

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У сучасному світі, що постійно змінюється та розвивається, інновації та інвестиції виступають як ключові фактори, що визначають економічний розвиток країн та регіонів. Швидкі темпи технологічного прогресу, зростаюча конкуренція на міжнародному ринку та постійні зміни в глобальній економічній системі ставлять перед країнами інноваційні завдання та вимагають ефективного використання інвестиційних ресурсів. Таким чином, інноваційна діяльність стає надзвичайно актуальною для дослідження в контексті сучасних викликів та можливостей.

Одним із ключових аспектів функціонування бізнесу в сучасному світі є необхідність розуміння впливу інновацій та інвестицій на економічний розвиток на різних рівнях - від глобального до національного та регіонального. Глобальні інноваційні та інвестиційні тенденції мають вирішальне значення для формування стратегій національного розвитку, у той час як на регіональному рівні важливо враховувати специфіку та потенціал кожного регіону для залучення інвестицій та розвитку інновацій. Крім того, зростає значення вивчення практичних механізмів стимулювання інновацій та приваблення інвестицій на різних рівнях. Аналіз світового досвіду, регіональних особливостей та національних стратегій дозволить визначити оптимальні шляхи розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності для кожної конкретної країни чи регіону.

Роботу присвячено вивченню інноваційно-інвестиційною діяльності на різних рівнях економіки та її впливу на розвиток бізнесу в умовах швидких темпів технологічного прогресу, зростанню конкуренції на міжнародному ринку та постійних змін в глобальній економічній системі. *Метою роботи* є визначення впливу інноваційно-інвестиційної діяльності на економічний розвиток на різних рівнях: світовому, регіональному та національному, задля виявлення оптимальних стратегій та механізмів підтримки та стимулювання цієї діяльності.

Для досягнення цієї мети необхідно виконати наступні *завдання роботи*:

- уточнити сутність інвестицій, інновацій та інвестиційно-інноваційної діяльності, а також дослідити сутність міжнародних інвестицій і інновацій та відповідних видів діяльності;
- визначити фактори впливу та механізми та стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності на міжнародному рівні;
- охарактеризувати організаційний механізм інноваційно-інвестиційної діяльності та оцінити стан правового та інституційного забезпечення міжнародної інноваційно-інвестиційної діяльності;
- надати оцінку інноваційно-інвестиційної діяльності на національному рівні;
- дослідити світові тренди інноваційно-інвестиційного розвитку бізнесу;
- обґрунтувати стратегії підвищення конкурентоспроможності бізнесу через інноваційно-інвестиційну діяльність.

Об'єктом дослідження є інноваційно-інвестиційна діяльність у контексті міжнародного бізнесу. *Предмет дослідження* – тенденції, фактори, стратегії та ефективність інноваційно-інвестиційної діяльності в міжнародному та національному контекстах.

Методи аналізу було застосовано при визначенні теоретичних основ реалізації інноваційно-інвестиційної діяльності на різних рівнях економіки. При аналізі різних рівнів реалізації інноваційно-інвестиційної діяльності було застосовано методи порівняння. Метод дедукції було застосовано при виявленні сучасних тенденцій інноваційно-інвестиційної діяльності на регіональному рівні. Шляхом використання методу порівняння вдалось визначити ключові аспекти та відмінності здійснення інноваційно-інвестиційної діяльності на різних рівнях.

Основні результати дослідження полягають у розробці ефективних стратегій інноваційного розвитку та піднятті конкурентоспроможності бізнесу, а також розумінні переваг та недоліків в інноваційній сфері. *Практичне значення* роботи полягає у визначенні стратегій для підвищення конкурентоспроможності

бізнесу та формулюванні програм інвестиційного зростання та стимулювання інновацій.

Структура і обсяг роботи. Логіка дослідження зумовила структуру кваліфікаційної роботи: вступ, 2 розділи, висновки, список використаних джерел із 50 найменувань, 10 рисунків та 7 таблиць . Загальний обсяг роботи 83 сторінки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ

1.1 Сутність та особливості організації інноваційно-інвестиційної діяльності

Історія розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності відображає неперервний процес змін та розвитку, який почався ще у давні часи і продовжується й донині. Ця історія відображає трансформації в економіці та суспільстві, що відбуваються під впливом новацій та інвестицій. Методологічною основою дослідження є роботи провідних вітчизняних вчених та фахівців у галузі процесів міжнародного інвестування.

Інвестиції, як справедливо зазначає І. Бланк, є однією з найчастіше використовуваних категорій в економічній системі на макро- та мікрорівнях. Однак, існують різні думки щодо їх трактування [1]. Це пов'язано з тим, що інвестиції часто ототожнюються з капіталом, сутність якого науковці розуміють по-різному. Деякі автори плутають терміни «капітальні інвестиції» та «капітальні вкладення». Також, різні підходи до визначення інвестицій не завжди відображають їхні характерні риси як економічної категорії.

М. Сорнарая зазначає, що інвестиції повинні сприяти економічному розвитку приймаючої держави [2]. У свою чергу Ж. Сальїні, відомий своїм впливом на розвиток міжнародної інвестиційної діяльності, визначив інвестиції як діяльність, що включає внесок капіталу, певну тривалість, участь у ризиках і сприяння економічному розвитку приймаючої країни. Це визначення відоме як "тест Сальїні" [3].

Обидва науковці підкреслюють, що інвестиції не обмежуються лише фінансовими вкладеннями, але також включають довгострокове зобов'язання, участь у ризиках і внесок в економічний розвиток приймаючої країни. Це широке визначення дозволяє охопити різні форми інвестицій, що відображає різноманітність сучасних капіталовкладень.

О. Шерба у своїх роботах також давав трактування терміну «інвестиції»[4]. На думку автора, інвестиції визначаються як процес вкладення матеріальних, фінансових та інтелектуальних ресурсів з метою отримання економічної вигоди в майбутньому.

Л. Сорока в роботі «Економічна сутність інвестицій та теоретичні основи інвестування» дає інакше трактування терміну «інвестиції», що зазначено у таблиці 1.1 [5].

Організацією економічного співробітництва та розвитку (OECD) також було дано визначення «інвестицій», а також зазначено, що інвестиції повинні передбачати тривале зацікавлення та суттєвий ступінь контролю над підприємством [6].

Міжнародний валютний фонд (IMF) у співробітництві з М. Гвангом та Дж. Фонг розробили посібник, де зазначено, що інвестиції мають створювати довгострокові відносини між країнами, що передбачають передачу ресурсів і участь у ризиках і прибутках [7].

Результати дослідження робіт, присвячених визначенню терміну «інвестиції» зазначено у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Порівняльний аналіз трактувань терміну «інвестиції»

Автор/ Організація	Визначення	Плюси	Недоліки
М. Сорнарая	Інвестиції – активи, вкладені з метою отримання прибутку, включають довгострокову участь і ризик, сприяють економічному розвитку.	Охоплює різні форми інвестицій, підкреслює економічний розвиток.	Може бути занадто широким і узагальненим.
Жан Сальїні	Інвестиції включають внесок капіталу, тривалість, участь у ризиках і сприяння економічному розвитку.	Чіткі критерії для визначення інвестицій, що полегшує юридичні трактування.	Може не враховувати всі можливі форми сучасних інвестицій.
Олександр Шерба	Інвестиції – це вкладення капіталу в різні види економічної діяльності з метою отримання прибутку і досягнення соціально-економічного ефекту.	Враховує соціально-економічний ефект, підкреслює різні види економічної діяльності.	Може бути занадто загальним, не враховує специфіку різних видів інвестицій.

Продовження таблиці 1.1

Л. Сорока	Інвестиції – це довгострокові вкладення матеріальних, фінансових та інтелектуальних ресурсів з метою отримання економічної вигоди в об'єкти підприємницької діяльності, які забезпечують отримання доходу і сприяють розвитку економіки.	Фокус на підприємницькій діяльності та економічному розвитку, підкреслює різноманітність ресурсів, які можуть бути інвестовані.	Може не враховувати інші форми інвестицій, такі як інтелектуальні або соціальні інвестиції.
Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD)	Інвестиції – це вклад капіталу з метою створення тривалих відносин і значного впливу на діяльність в іншій країні.	Підкреслює тривалість і контроль, що важливо для статистичних і юридичних цілей.	Може бути обмеженим у контексті сучасних глобальних інвестиційних структур.
Міжнародний валютний фонд (IMF)	Інвестиції включають довгострокове зацікавлення та контроль одного економічного суб'єкта над підприємством в іншій країні.	Охоплює довгостроковий характер і участь у прибутках і ризиках.	Визначення може не враховувати всі нюанси та форми сучасних інвестицій.

Джерело: розроблено автором за даними [2 – 7]

Таким чином, спираючись на роботи багатьох українських та іноземних науковців, можна зазначити, що інвестиції – це не просто капіталовкладення, а багатогранний процес, який включає фінансові, ризикові та економічні аспекти, які разом забезпечують розвиток економіки країни, яка приймає інвестиції. Інвестиції можна визначити як довгострокове вкладення капіталу в різні активи з метою отримання прибутку, яке включає певний ступінь ризику і сприяє економічному розвитку приймаючої країни.

Міжнародна інвестиційна діяльність – це вид зовнішньоекономічної діяльності економічних суб'єктів щодо вкладення капіталу на міжнародному ринку в об'єкти інвестування для отримання прибутку та досягнення соціального ефекту [8]. Міжнародна інвестиційна діяльність раціоналізує розподіл матеріальних, фінансових, трудових та інтелектуальних ресурсів з метою оновлення технологічної структури виробництва. Суб'єктами міжнародної інвестиційної діяльності є: держави в особі урядів; підприємства, у тому числі,

фінансові посередники; приватні особи як на національному, так і на міждержавному рівнях.

Міжнародна інвестиційна діяльність здійснюється у трьох основних формах: прямі іноземні інвестиції, міжнародні портфельні інвестиції та міжнародні кредитні інвестиції.

І. Федосова у своїй роботі наголошує, що міжнародні інвестиції є важливим чинником економічного зростання та розвитку [9]. Вона відзначає, що залучення іноземних інвестицій сприяє модернізації національної економіки, створенню нових робочих місць, підвищенню конкурентоспроможності та розвитку експортного потенціалу країни. В роботі автор дає трактування понять міжнародні інвестиції та інвестиційна діяльність з погляду на різні форми дослідження та нормативно-правові аспекти регулювання цієї діяльності.

Так, на думку автора, з позиції міжнародного права міжнародні інвестиції - це інвестиції, які здійснюються підприємствами чи фізичними особами однієї країни у підприємства чи активи інших країн. Такі фінансові надходження зачіпають питання захисту іноземних інвестицій, які можуть включати укладення міжнародних угод або врегулювання спорів.

З точки зору економічного трактування – це капітал, який вкладається в підприємства чи інші активи за межами власної країни з метою отримання доходу чи отримання контролю над компаніями в інших країнах.

Фінансовий аспект міжнародних інвестицій у роботі визначено як грошові активи, що інвестуються у цінні папери, облігації, акції чи інші фінансові інструменти, емітовані підприємствами, що знаходяться за межами держави інвестора [9].

О. Рогов у роботі «Прямі іноземні інвестиції як фактор економічного зростання» виділяє кілька ключових аспектів міжнародних інвестицій: прямі іноземні інвестиції (ПІІ) та портфельні інвестиції. ПІІ він вважає більш значущими для приймаючої країни, оскільки вони включають не лише фінансові ресурси, але й технології, управлінські навички та доступ до міжнародних ринків. ПІІ зазвичай включають довгострокові інвестиції,

оскільки іноземний інвестор вступає у певний рівень зобов'язань і ризиків. Він має значний контроль або вплив на управління підприємством, у якому здійснюються інвестиції. ПП, на думку автора, часто включають технологічний або управлінський обмін між материнською компанією і її дочірньою установою.

Портфельні інвестиції, за його словами, мають більшу волатильність та ризики, пов'язані з швидким відтоком капіталу, вони полягають у покупці фінансових активів, таких як акції чи облигації, у іноземному підприємстві або уряді без наміру отримати значний вплив на управління цими активами. Ці інвестиції можуть бути тимчасовими і можуть змінюватись залежно від ринкових умов і власних цілей інвестора [10].

Л. Антонюк у своїй праці "Інституційні чинники інвестиційного клімату" зосереджує увагу на факторах, що впливають на інвестиційну привабливість країни. Вона виділяє такі важливі компоненти, як політична стабільність, правова захищеність інвесторів, рівень корупції, інфраструктура та макроекономічна стабільність. Антонюк підкреслює, що важливим є створення сприятливого інвестиційного клімату, зокрема через реформування правової системи [11].

В. Іващук вважає, що інвестиційна діяльність є важливим інструментом структурних змін в економіці [12]. Він аналізує механізми державної підтримки інвестицій, такі як податкові пільги, державні гарантії та субсидії. Іващук також розглядає роль міжнародних фінансових інституцій, таких як МВФ та Світовий банк, у підтримці інвестиційної діяльності в Україні. На думку автора головним рівнем здійснення інвестиційної діяльності є держава, тобто національний рівень.

Якщо розглядати поняття міжнародна інвестиційна діяльність з точки зору представлених робіт, насамперед, хотілося б виділити думку О. Рогова. Діяльність підприємств, що впроваджують розвиток завдяки здійсненню інвестиційної діяльності повинні враховувати всі можливі інструменти впливу на них з боку інвестора. З точки ж зору самого інвестора також важливо, аби

умови інвестування задовольняли його потреби, адже основною метою здійснення будь-якої діяльності на економічному рівні є отримання прибутку. Обидві сторони здійснення інвестиційної діяльності повинні мати змогу приймати узгодженні організаційні, технологічні та інноваційні рішення задля підняття конкурентоспроможності свого продукту та максимізації прибутку. Тому, також, неможливо не погодитися з висновками дослідження Володимира Іващука стосовно необхідності регулювання та стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності з боку уряду. Національний рівень такої діяльності, в даному випадку, дійсно займає найважливішу роль, адже виступає ключем у співпраці підприємств та сприяє можливості залучення міжнародних інвестицій, створюючи для цього всі необхідні умови, з метою розширення ринку збуту.

Поняття міжнародна інвестиційна діяльність нерозривно пов'язана з впровадженням інноваційної діяльності, яка у сучасному світі є одним з ключових факторів підняття конкурентоспроможності продукту на ринку шляхом використання нових методів та технологій виготовлення продукту.

Інновації є процесом або результатом впровадження нових ідей, продуктів, послуг, технологій чи методів, які приносять значну користь або сприяють покращенню ефективності, якості чи конкурентоспроможності. Це можуть бути технологічні рішення, нові методи управління, соціальні інновації або вдосконалення вже існуючих продуктів [13]. Інновації можуть бути стимульовані необхідністю розв'язання проблем або підвищенням конкурентоспроможності, а також можуть виникати як результат наукових досліджень чи відгуки споживачів. Міжнародна інноваційна діяльність, з іншого боку, означає впровадження інноваційних продуктів чи технологій на міжнародному рівні. Це може включати розробку нових ринків за кордоном, міжнародне партнерство для спільного впровадження інновацій, а також глобальні стратегії інноваційного розвитку. Міжнародна інноваційна діяльність сприяє обміну знаннями і технологіями між країнами, що дозволяє розвивати нові ринки і підвищувати конкурентоспроможність у глобальному масштабі.

Сутність організації інноваційно-інвестиційної діяльності полягає в систематичному та цілеспрямованому створенні, впровадженні та комерціалізації новаторських ідей, продуктів, послуг або процесів з метою стимулювання розвитку та забезпечення конкурентоспроможності організації на ринку. Ця діяльність є ключовим елементом стратегії бізнесу, оскільки інновації дозволяють організації відповідати на змінні вимоги споживачів, а також забезпечують стабільний розвиток та успішну конкуренцію в умовах постійної технологічної динаміки та змін в глобальній економіці.

Організація інноваційно-інвестиційної діяльності передбачає створення спеціалізованої організаційної структури, яка відповідатиме за проведення інноваційних проектів. Ця структура може включати в себе відділи досліджень та розробок, інноваційного менеджменту, технологій, маркетингу та фінансів. Крім того, організація повинна мати визначені процеси та процедури, які регулюють весь життєвий цикл інноваційних проектів, включаючи їхнє планування, реалізацію, впровадження та відстеження результатів.

Ефективна інноваційно-інвестиційна діяльність передбачає наявність чіткої стратегії, яка визначає місію, цілі, стратегічні пріоритети та шляхи досягнення успіху в інноваційній сфері. Стратегічне управління охоплює аналіз ринкових потреб, конкурентного середовища, технологічних та інших тенденцій, а також розробку планів дій та стратегій розвитку.

Ще у першій половині ХХ століття австрійський економіст Й. Шумпетер був одним з перших, хто докладно вивчав вплив інновацій та інвестицій на національну економіку. У своїх наукових працях він продемонстрував, що інновації, які виводять на ринок нові технології, товари і послуги, призводять не лише до зростання економіки, але й до суттєвого поліпшення її структури, переводячи її на більш високий рівень розвитку. Шумпетер також прийшов до висновку, що інновації суттєво підвищують ефективність виробничої діяльності, дозволяючи значно скоротити витрати і підвищити якість випускаємої продукції та наданих послуг [14].

Інноваційна діяльність пов'язана зі значними ризиками, тому важливо

мати ефективні механізми управління ризиками, які дозволять ідентифікувати, оцінювати та зменшувати їхні наслідки. Крім того, успішна реалізація інноваційних проектів передбачає належне фінансове забезпечення, яке може бути здійснене шляхом залучення власного та зовнішнього фінансування, включаючи венчурні інвестиції, кредити, гранти та інші джерела.

Однією з ключових складових ефективної інноваційно-інвестиційної діяльності є управління знаннями та інтелектуальною власністю. Це охоплює збір, аналіз, збереження та використання знань та досвіду, які накопичені в процесі проведення інноваційних проектів. Крім того, важливо захищати права на інтелектуальну власність та забезпечувати їхню ефективну комерціалізацію.

Успішна інноваційна діяльність передбачає ефективну комунікацію та співпрацю з різними зацікавленими сторонами, включаючи працівників, клієнтів, партнерів, постачальників, акціонерів та інвесторів. Співпраця з університетами, науковими установами та іншими організаціями також може сприяти створенню сприятливого інноваційного середовища та реалізації новаторських проектів. Важливо постійно оцінювати результати інноваційних проектів та вживати заходів для їхнього вдосконалення та удосконалення. Це охоплює аналіз витрат та результатів, визначення ключових успіхів та невдач, а також впровадження коректив для покращення ефективності діяльності.

Загалом, інноваційно-інвестиційну діяльність можна визначити як комплексну стратегічну діяльність, що поєднує в собі інвестиційні ресурси та інноваційні технології для досягнення цілей покращення існуючих продуктів чи створення нових, збільшення ефективності виробничих процесів, підвищення конкурентоспроможності компаній на ринках, а також для стимулювання розвитку нових секторів економіки та створення додаткових можливостей для зайнятості. Інноваційно-інвестиційна діяльність включає в себе активні інвестиції в дослідження та розробку, впровадження нових технологій, а також реформування бізнес-процесів з метою покращення продуктів і послуг. Загальний вплив здійснення інноваційно-інвестиційної діяльності на міжнародний бізнес показано в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2 – Плюси та недоліки інновацій та інвестицій у міжнародному бізнесі

Термін	Визначення	Плюси	Недоліки	Вплив на міжнародний бізнес
Інвестиції	Вкладення капіталу з метою здобуття прибутку чи доходу.	1. Збільшення капіталу та доходності. 2. Доступ до нових ринків та розширення клієнтської бази.	1. Наявні ризики втрат капіталу. 2. Значний вплив факторів, пов'язаних з політичною нестабільністю або економічними кризами приймаючої країни.	Розвиток глобальних фінансових ринків та збільшення обсягів міжнародної торгівлі.
Інновації	Впровадження нових ідей, методів або товарів.	1. Покращення продуктів та процесів. 2. Розширення асортименту товарів та послуг.	Високі витрати на дослідження та розробку, а також впровадження нових заходів управління.	Створення нових глобальних ринків Можливість зайнятості у нових секторах.
Інноваційно-інвестиційна діяльність	Комплексна діяльність, що об'єднує в собі інноваційні технології та інвестиції для створення нових ринків або покращення існуючих продуктів.	1. Створення конкурентної переваги. 2. Наявність доступу до міжнародних ресурсів. 3. Розширення можливостей для міжнародної торгівлі.	1. Значний вплив глобальних економічних коливань та ризики політичного характеру. 2. Високі витрати фінансів та робочої сили на дослідження та розробку	Збільшення конкуренції на глобальних ринках та розвиток інноваційного середовища, посилення економічної залежності між країнами та збільшення стійкості світової економіки.

Джерело: розроблено автором

Як можна побачити, організація інноваційно-інвестиційної діяльності активно досліджується, адже кожен з науковців та інших діячів, що присвятили свої роботи вивченню цього питання, неодмінно виділяють її як стратегічно важливу для розвитку економіки та підвищення конкурентоспроможності країни. Важко не погодитись, що інновації є ключовим чинником, що сприяє не

лише економічному зростанню, а й розвитку суспільства та політичних структур. Згідно з думками українських вчених, успішна інноваційна діяльність потребує комплексного підходу, який включає в себе: створення сприятливого законодавчого середовища та державних регуляторних механізмів; розвиток механізмів підтримки інноваційних ініціатив, включаючи інвестиційні та фінансові інструменти; залучення приватного сектора та міжнародних інвесторів до фінансування інновацій; підтримка наукових досліджень та розвиток науково-технічного потенціалу; розвиток вищої освіти та професійної підготовки в інноваційних галузях; сприяння міжнародному технологічному трансферу та міжнародній науковій співпраці. Увагу акцентовано на необхідності розбудови ефективної інноваційної інфраструктури, яка сприятиме комерціалізації технологій, створенню нових робочих місць та збільшенню економічного ефекту від інноваційних проектів. Важливо підкреслити важливість залучення молодих дослідників та підтримку ініціатив, спрямованих на створення інноваційних стартапів та підприємств. Крім того, вчені ставлять за мету впровадження передових світових практик у сфері інновацій та створення умов для залучення іноземних інвестицій, що сприятиме розвитку української економіки в умовах глобалізації.

В даному питанні слід звернутися до роботи Г. Роганової, яка зазначила: «Технологічна інноваційність промислового виробництва, відіграє ключову роль, оскільки підвищує потенційні можливості промисловості щодо інноваційного впливу як на власне виробництво, так і на економіку інших галузей» [15]. Практично за такими ж оцінками розглядають інноваційний розвиток Ю. Калюжна та А. Дубовик, акцентуючи увагу на тому, що: «Проблеми ефективного використання фінансових ресурсів, пошуку їх додаткових джерел, залучення потенційних інвесторів тісно пов'язані з формуванням нових знань та ідей, технологічним освоєнням нових наукових відкриттів, винаходів, результатів досліджень і розробок, з впровадженням нововведень, прогресивної техніки та обладнання» [16].

Інноваційно-інвестиційна діяльність на світовому рівні відіграє критичну роль у формуванні та зміцненні економічного, соціального та науково-технологічного розвитку країн та глобальних спільнот. Значення цієї діяльності визначається рядом ключових факторів:

- *стимулювання технологічного прогресу.* Інноваційно-інвестиційна діяльність є основною джерелом стимулювання технологічного прогресу на світовому рівні. Інвестиції в дослідження та розвиток дозволяють створювати нові технології, вироби та послуги, що покращують якість життя, підвищують продуктивність праці, сприяють зменшенню впливу на навколишнє середовище та створюють нові можливості для розвитку.
- *створення нових ринків та зростання економіки:* інноваційно-інвестиційна діяльність сприяє створенню нових ринків та розвитку економіки. Інвестиції в новаторські проекти стимулюють попит на нові товари та послуги, що сприяє розвитку бізнесу та створенню нових робочих місць. Крім того, інновації допомагають підприємствам стати більш конкурентоспроможними на міжнародному ринку.
- *підвищення ефективності виробництва та збільшення конкурентоспроможності.* Інноваційно-інвестиційна діяльність допомагає підвищувати ефективність виробництва та збільшувати конкурентоспроможність підприємств на світовому ринку. Інвестиції в нові технології, автоматизацію процесів та удосконалення виробничих методів дозволяють підприємствам знижувати витрати та підвищувати якість продукції, що є ключовими факторами успіху в сучасній економіці.
- *розвиток інноваційної культури та підтримка підприємництва:* діяльність сприяє розвитку інноваційної культури та підтримці підприємництва. Інвестиції в стартапи, малі та середні підприємства, а також в університетські дослідницькі проекти допомагають створювати нові ідеї та розвивати їх до комерційної успішності. Це сприяє створенню нових робочих місць, розвитку інноваційних галузей економіки та стимулює економічний розвиток.

- *підтримка соціального та екологічного розвитку*: важливу роль у підтримці соціального та екологічного розвитку відіграють інвестиції, наприклад, в соціально-орієнтованих проектах, таких як охорона здоров'я, освіта, житлове будівництво та соціальна інфраструктура, Крім того, інвестиції в екологічно чисті технології та заходи захисту довкілля допомагають зменшувати негативний вплив на природне середовище та зберігати природні ресурси для майбутніх поколінь [15, 16].

Отже, інноваційно-інвестиційна діяльність є двигуном економічного зростання на будь-якому рівні. Інвестиції в нові технології, дослідження та розробки сприяють підвищенню продуктивності праці, ефективності виробництва та розвитку нових галузей економіки, а також сприяє появі нових ринків та індустрій, що стимулює розвиток бізнесу та підприємництва. Інвестування в перспективні галузі, такі як інформаційні технології, зелена енергетика, біотехнології тощо, сприяє створенню нових ринків та стимулює економічне зростання. Наприклад, розвиток сонячної енергетики та вітрових ферм в останні роки створив тисячі робочих місць та сприяв розвитку нових індустрій у багатьох країнах. Країни, які активно інвестують у наукові дослідження, розвиток технологій та інноваційні проекти, мають більші шанси на досягнення стабільного економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності на міжнародному ринку.

Організація інноваційно-інвестиційної діяльності передбачає розробку систематичного та цілеспрямованого підходу до створення, впровадження та комерціалізації інновацій. Це включає в себе розробку стратегії, управління ризиками та фінансами, управління знаннями та інтелектуальною власністю, а також ефективну комунікацію та співпрацю з різними зацікавленими сторонами. Розуміння сутності організації інноваційно-інвестиційної діяльності допомагає організаціям успішно реалізовувати свої інноваційні стратегії та досягати успіху на ринку.

1.2 Фактори впливу та механізми стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності

Інноваційно-інвестиційна діяльність спрямована на розробку нових технологій та підходів, які дозволяють зменшити вплив на довкілля та ефективніше використовувати ресурси. Інвестиції в розвиток відновлювальних джерел енергії, впровадження енергоефективних технологій та зелених ініціатив сприяють сталому розвитку та зменшенню викидів парникових газів. Крім того, інновації в галузі сільського господарства та продовольчої промисловості дозволяють підвищувати врожайність та забезпечувати продовольчу безпеку населення.

Інноваційно-інвестиційна діяльність сприяє створенню умов для глобальної конкуренції та міжнародного співробітництва, стимулює залучення іноземних інвестицій та технологій, що сприяє розвитку національної економіки та підвищенню її конкурентоспроможності. Іноземні інвестиції допомагають впроваджувати нові технології та методи управління, розвивати експортно-імпорتنі зв'язки та створювати нові ринки збуту для продукції та послуг. Країни та компанії, які активно інвестують у наукові дослідження та розвиток технологій, можуть займати провідні позиції на світовому ринку і стати лідерами у своїх галузях. Крім того, спільні міжнародні проекти та програми сприяють обміну знаннями та досвідом і сприяють розвитку міжнародних наукових та технологічних зв'язків.

На міжнародному рівні фактори впливу на здійснення інноваційно-інвестиційної діяльності є багатограними і складними, вимагають всебічного аналізу для успішної діяльності в глобальному середовищі, що проілюстровано на рис. 1.1.

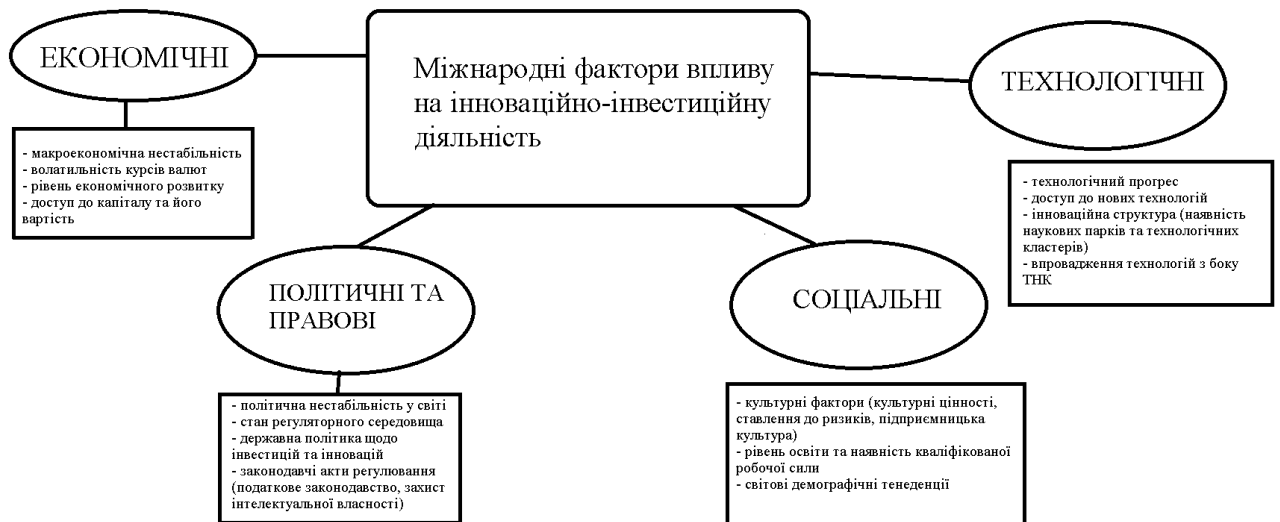

Рис. 1.1 – Міжнародні фактори впливу на інноваційно-інвестиційну діяльність

Джерело: розроблено автором за даними [17-19]

Згідно з рис. 1.1 фактори впливу на інноваційно-інвестиційну діяльність на світовому рівні було розподілено за групами: економічні, правові та політичні, соціальні, технологічні. До економічних факторів відносяться макроекономічна нестабільність, яка пов'язана зі значними коливаннями основних макроекономічних показників та може призводити до невизначеності в економіці, а також негативно впливати на економічне зростання, інвестиції та рівень добробуту населення [18]. Волатильність курсів валют може знижувати довіру іноземних інвесторів, що призводить до зменшення обсягів прямих іноземних інвестицій та ускладнення зовнішньоторговельні операції, впливаючи на конкурентоспроможність експорту та імпорту. Також доступ до фінансування є критичним аспектом для розвитку інноваційних проектів та стартапів. Наявність ефективної системи фінансування, включаючи венчурний капітал, банківські кредити, а також підтримку інвестиційних фондів, є важливим для стимулювання інноваційної діяльності, а високі процентні ставки та вартість залучення капіталу можуть обмежувати інвестиційні можливості. Розвиненість фінансових ринків у різних країнах також впливає на можливість залучення капіталу для інвестиційних проектів [18].

Політичні та правові фактори перш за все пов'язані з загостренням політичних відносин у світі, а конфліктні ситуації між країнами відштовхують потенційних інвесторів через ризики втрат та неспроможності бізнесу принести прибуток. Законодавче середовище та регуляторні умови грають критичну роль у створенні стабільного та прозорого законодавчого середовища, яке забезпечує попередність права, ясність та зрозумілість правил і умов роботи для бізнесу. Підтримка державних ініціатив через субсидії, гранти, податкові пільги або спеціальні інвестиційні режими є важливим фактором стимулювання інноваційних ініціатив [19]. Уряд має важливий вплив на розвиток інноваційно-інвестиційної діяльності через різноманітні політичні, економічні та правові інструменти. У сфері політики, уряд встановлює стратегічні напрямки розвитку, включаючи національні інноваційні стратегії, програми та ініціативи. Ці стратегії можуть включати створення спеціальних інноваційних агентств або комітетів, які координують діяльність урядових та приватних секторів. Економічні інструменти, такі як фінансова підтримка, включають надання субсидій, грантів та податкових стимулів для стартапів та дослідницьких проектів. Уряд також може стимулювати інвестиції через розвиток фінансових інструментів, таких як венчурний капітал та облікові записи для інвесторів. У сфері права, уряд регулює інноваційні процеси та забезпечує правовий захист для інтелектуальної власності. Це включає створення та застосування законодавчих актів, що регулюють власність, патенти, авторські права та інші аспекти, що стосуються інноваційних технологій.

Наявність ефективної освітньої системи, що підготовлює висококваліфіковані кадри для інноваційних галузей економіки, є необхідним елементом для успішного впровадження інновацій. Інфраструктурні можливості, такі як наукові парки, інкубатори технологій та інноваційні центри, також відіграють ключову роль у стимулюванні інноваційно-інвестиційної діяльності, сприяючи комерціалізації нових технологій і створенню високододаної вартості продуктів і послуг. Розвинена наукова база і наявність кваліфікованих науковців

та інженерів, що можуть здійснювати наукові дослідження та розробляти нові технології, також є важливим фактором [19].

Отже, відмити хотілося б, що найважливіші фактори, які стримують інноваційну діяльність підприємств, - це фінансове забезпечення та людські ресурси. Без їхньої відповідної підтримки трудно здійснити впровадження інноваційних ідей та проектів. Це свідчить про те, що успіх інноваційної діяльності залежить переважно від внутрішніх чинників самого підприємства, що створює та впроваджує інновації, таких як його власників, менеджерів, фахівців, робітників тощо [17].

Згідно з думками багатьох наукових діячів, дуже важливим фактором, що впливає на успішність інноваційної діяльності, є відповідність інновацій продукту чи послуги ринковим умовам, що його необхідно включити до переліку контрольованих. Ретельний аналіз та врахування інтересів споживачів та інших учасників інноваційного процесу дозволяють мінімізувати ризик неприйняття продукту ринком і забезпечити його максимальну відповідність реальним потребам ринку.

Проаналізовані фактори впливу на інноваційно-інвестиційну діяльність свідчать про те, що економічна стабільність, політична стабільність і регуляторне середовище відіграють вирішальну роль. Економічна стабільність забезпечує передбачуваність для інвесторів і знижує ризики, пов'язані з інфляцією та валютними коливаннями. Політична стабільність та ефективне управління зменшують ризики, пов'язані з інвестиціями, сприяючи довгостроковому плануванню. Регуляторне середовище, яке включає захист прав інтелектуальної власності та сприятливі умови для бізнесу, стимулює інноваційний розвиток і залучення іноземного капіталу. Крім того, доступ до фінансових ринків і технологічних ресурсів значно впливає на можливості здійснення інноваційно-інвестиційних проектів на міжнародному рівні.

Ключові фактори, такі як наявність фінансових ресурсів, науково-технічний потенціал, ефективне управління та стратегічне бачення компаній, виявилися критичними для успішного впровадження інновацій. Фінансування

досліджень і розробок, а також інвестиції в нові технології є необхідними для стимулювання інноваційної активності в організаціях. Наявність наукових кадрів і ефективна система управління є ключовими факторами, які сприяють успіху в інноваційних процесах.

1.3 Правове та інституційне забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності

Правове та інституційне забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності визначається комплексом правових норм, регулятивних актів, установ та механізмів, спрямованих на стимулювання, регулювання та підтримку інноваційних ініціатив та інвестицій в розвиток новаторських проектів та технологій. Це надзвичайно важлива складова для створення сприятливого середовища для розвитку інновацій, залучення інвестицій та стимулювання економічного зростання.

Роль правового та інституційного забезпечення в інноваційно-інвестиційній діяльності полягає у створенні правової бази для захисту інтелектуальної власності. Ефективне правове забезпечення є важливим чинником для захисту інтелектуальної власності та стимулювання інноваційної активності. Правові норми, що регулюють питання авторських прав, патентів, торгових марок та інших форм інтелектуальної власності, забезпечують правовий захист для інноваційних продуктів та технологій, що стимулює їхню комерціалізацію та розвиток.

На світовому рівні правове та інституційне забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності має свої особливості.

Міжнародна співпраця. Глобальні проблеми та виклики, що виникають у сфері інновацій та інвестицій, потребують міжнародного рівня співпраці. Укладення міжнародних договорів та участь у міжнародних організаціях може

сприяти створенню спільних стандартів та правил, що сприяють розвитку інноваційної діяльності.

Створення міжнародних фінансових інструментів. На світовому рівні можуть створюватися міжнародні фінансові інструменти та механізми, що сприяють залученню інвестицій для глобальних інноваційних проектів та програм.

Спільні науково-дослідницькі програми. Міжнародна співпраця також може включати спільні науково-дослідницькі програми та проекти, що сприяють обміну знаннями та технологіями між країнами та організаціями [20].

На сьогоднішній день не існує єдиного світового регулятора, який би відповідав за всі аспекти інвестиційної діяльності в усьому світі. Інвестиційна діяльність регулюється на різних рівнях: національному, регіональному та міжнародному. На національному рівні кожна країна має власні закони і регуляторні органи, які відповідають за регулювання інвестиційної діяльності в межах своєї юрисдикції. Це можуть бути фінансові регулятори, комісії з цінних паперів і бірж, міністерства економіки та інші органи.

На регіональному рівні, наприклад в Європейському Союзі, існують європейські агенції і установи, які відповідають за гармонізацію інвестиційних правил між країнами-членами. Існують міжнародні організації, такі як Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світовий банк, Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), які надають рекомендації і стандарти щодо інвестиційної політики. МВФ, Світовий банк і ОЕСР надають технічну допомогу і консультації своїм членам щодо створення сприятливих умов для інновацій та інвестицій. Це включає рекомендації щодо політики, реформ, управління економікою та інші сфери. Члени МВФ, Світового банку і ОЕСР працюють над регуляторною політикою, яка сприяє розвитку інновацій, включаючи зниження бюрократичних бар'єрів та сприяння підприємницькій активності.

Світовий банк надає фінансову підтримку для інноваційних проектів через свої кредитні програми та проекти розвитку. Організація економічного співробітництва та розвитку розробляє рекомендації та стандарти щодо захисту

прав інвесторів, включаючи ті, які стосуються інноваційних інвестицій. ОЕСР розробляє міжнародні стандарти і рекомендації щодо якості, безпеки і інших аспектів інноваційних продуктів і послуг.

Також регулятором інноваційно-інвестиційної діяльності виступають довгострокові угоди. Країни укладають двосторонні угоди про захист інвестицій, які забезпечують правовий захист іноземних інвесторів.

Інвестиційна діяльність регулюється комплексом національних і міжнародних нормативних актів, угод і стандартів. Кожен регулятор має свої компетенції і відповідальності, спрямовані на створення сприятливого середовища для інвестицій та захист інтересів інвесторів.

Правове регулювання стосується також створення фінансових інструментів та механізмів підтримки інноваційно-інвестиційної діяльності. Це може включати податкові пільги, гранти, кредитування, державні програми підтримки, створення технологічних парків та інноваційних кластерів.

Правове забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності включає в себе створення регуляторного середовища, яке сприяє розвитку інновацій та інвестицій. Це означає розробку прозорих та стабільних правил гри, які забезпечують правову впевненість та передбачуваність для бізнесу та інвесторів.

Інноваційно-інвестиційна діяльність у світі регулюється різноманітними нормативно-правовими актами на рівні держав, міжнародних організацій та міжнародних угод. Кожна країна має свої закони і регуляторні акти, які регулюють інноваційну та інвестиційну діяльність. Це можуть бути закони про інтелектуальну власність, закони про підтримку стартапів, податкове законодавство та інші відповідні правові акти. Міжнародні угоди, торгові домовленості між державами і регіональні торгові угоди можуть включати положення, що стосуються захисту інтелектуальної власності, стимулювання інвестицій у нові технології та інші аспекти інновацій.

Інституційне забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності є ключовим аспектом розвитку інноваційної економіки та створення сприятливого середовища для залучення інвестицій у різноманітні сектори, яке охоплює

установи, правила, процедури та механізми, які сприяють розвитку інновацій та забезпечують їхню успішну реалізацію, включає також створення механізмів, які забезпечують доступ до ресурсів, необхідних для реалізації інноваційних ідей та проектів. Це може бути доступ до технічних, фінансових, людських та інших ресурсів, необхідних для успішного впровадження інновацій [20].

Організації, такі як Міжнародна організація зі стандартизації (ISO), можуть розробляти стандарти і норми щодо інновацій, які впливають на розробку нових технологій і впровадження інноваційних продуктів. ISO була розроблена серія стандартів ISO 56000, яка стосується управління інноваціями і включає наступні документи:

- ISO 56000:2020 Guidance for Innovation Management - рекомендації щодо управління інноваціями. Кожен член організації, зацікавлений у темі, з якої створено технічний комітет, має право бути представленим у цьому комітеті. У роботі також беруть участь міжнародні організації, урядові та неурядові, які співпрацюють із ISO, наприклад, ISO тісно співпрацює з Міжнародною електротехнічною комісією (МЕК) з питань електротехнічної стандартизації [21];
- ISO 56002:2019 Innovation Management System - вимоги та рекомендації для впровадження систем управління інноваціями [22];
- ISO/TR 56004:2019 Guidance for the Implementation of a Management System for Innovation Metrics and Innovation Measurement - рекомендації щодо впровадження системи управління інноваціями з вимірюванням інновацій. Цей документ допоможе користувачеві зрозуміти, чому корисно проводити оцінку управління інноваціями (ІМА), що оцінювати, як проводити ІМА, і таким чином максимізувати отримані переваги [23].

Фінансування діяльності ISO здійснюється за рахунок членських внесків, які вносять національні стандартизаційні організації з усього світу. Крім того, ISO отримує доходи від продажу своїх стандартів та інших видань.

Важливо взяти до уваги регуляторні акти міжнародних організацій, таких як Світовий банк, Міжнародний валютний фонд (МВФ), Європейський банк

реконструкції та розвитку (ЄБРР) та інші. Вони також розробляють і впроваджують регуляторні акти, які сприяють інвестиціям у нові технології, так само, як і програми та ініціативи міжнародних організацій, наприклад, програми ООН, ЄС та інших міжнародних організацій, які спрямовані на підтримку інновацій, розвиток стартапів та інвестицій у нові технології.

Наприклад, UNDP – програма розвитку ООН, яка працює над ініціативами, що сприяють інноваційному розвитку в країнах-членах, включаючи створення та розвиток стартапів, зокрема у сфері нових технологій і зеленої енергетики, також впроваджує ініціативи з цифрової трансформації та використання штучного інтелекту для покращення громадських послуг. Також, до уваги потрібно взяти дитячий фонд ООН UNICEF, який запускає ініціативи для застосування новітніх технологій у сфері освіти, охорони здоров'я та захисту дітей, підтримує інноваційні проекти у сфері дитячого розвитку та здоров'я. Також відмітити можна Європейський інноваційний портфель EIC. Це програма, що об'єднує Європейський інноваційний радар, EIC Accelerator та EIC Transition, надає фінансування та підтримку для стартапів, інноваційних маленьких і середніх підприємств та великих компаній для розробки та впровадження інноваційних технологій. Фінансування цих програм здійснюється за рахунок бюджетів ООН, ЄС, а також за рахунок спеціально виділених коштів для підтримки інновацій та розвитку нових технологій. Внески в програми можуть здійснюватися також через публічно-приватні партнерства та інвестиційні фонди [24].

Міжнародні інструменти інвестиційної політики включають міжнародні угоди про захист інвестицій, які забезпечують правовий захист іноземних інвесторів. Кожна країна має свої унікальні нормативно-правові акти, що впливають на інноваційну і інвестиційну діяльність. Також існують міжнародні ініціативи і стандарти, які допомагають стимулювати та координувати інноваційні зусилля у більш широкому контексті.

На національному та регіональному рівнях показовими прикладами інституційного регулювання інновацій та інвестицій можна виділити США (Управління секціонуванням та обміном цінностями (SEC), Федеральна резервна

система (Fed)) та ЕС (Європейський центральний банк (ЕЦБ), Європейська комісія, Національні фінансові регулятори кожної країни-члена).

Державне регулювання та здійснення інноваційно-інвестиційної діяльності в економіці можливе завдяки збалансованій реалізації приватних інтересів учасників такої діяльності, публічних інтересів (у підвищенні ефективності економіки країни, регіону, а також задоволення інших суспільних потреб у всіх сферах тощо). Зазначена обставина, потреба врахування публічних інтересів зумовлює втручання держави в сферу інноваційно-інвестиційної діяльності.

Україна, як і будь-яка держава, має ряд нормативно-правових актів, які регулюють інноваційно-інвестиційну діяльність. Українська Верховна Рада визначає єдину державну стратегію для інвестиційної діяльності. Вона приймає законодавство, що створює правову основу для цієї сфери. Крім того, Верховна Рада затверджує пріоритетні напрями інвестиційної діяльності як частину загальнодержавної програми, що включається до Програми діяльності Кабінету Міністрів України, а також загальнодержавних програм розвитку економіки, науки, техніки, соціальної сфери та охорони навколишнього середовища. Крім того, Верховна Рада визначає обсяги фінансування для підтримки інвестиційної діяльності в межах Державного бюджету України. Насамперед, Закон України "Про інноваційну діяльність" [25]. Цей закон визначає правові та організаційні засади розвитку інноваційної діяльності в Україні, а також механізми її стимулювання, фінансування та захисту інтелектуальної власності. Згідно тексту закону, головною метою державної інноваційної політики є створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництва та реалізації нових видів конкурентоздатної продукції [25].

Закон України "Про наукову і науково-технічну діяльність" [26] встановлює правові основи державної політики у галузі науки і науково-технічної діяльності, включаючи питання інновацій.

Закон України "Про державну підтримку сільського господарства" [27] містить положення про державну підтримку інноваційних проектів у сільському господарстві. Закон України "Про інтелектуальну власність" [28] визначає правові засади охорони інтелектуальної власності, включаючи патентне право, авторське право, товарні знаки та інші аспекти.

Закон України "Про підприємництво" [29] встановлює правові засади підприємницької діяльності, що також включає інноваційні аспекти. Закон України "Про зовнішньоекономічну діяльність" [30] містить положення про інвестиційні та інноваційні проекти з міжнародним учасням. Згідно з ним, іноземні інвестиції - всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються іноземними суб'єктами господарської діяльності в Україні, в результаті чого утворюється прибуток (доход) або досягається соціальний ефект.

Закон України "Про інвестиційну діяльність" [31] визначає правові умови для залучення інвестицій, включаючи інвестиції у високотехнологічні індустрії та інноваційні проекти. Варто зазначити, що згідно тексту закону інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (доход) та/або досягається соціальний та екологічний ефект. Закон України "Про регулювання фінансових послугових ринків" [32] встановлює правові норми для фінансування інноваційних проектів через ринки фінансових послуг.

Таким чином, формуються основні напрями та принципи державної інноваційної й інвестиційної політики, які повинні бути втілені в засобах державного регулювання інноваційно-інвестиційної діяльності, серед яких:

- визначення державних пріоритетів інноваційного розвитку;
- формування нормативно-правової бази у сфері інноваційної та інвестиційної діяльності;

- створення умов для збереження, розвитку і використання вітчизняного науково-технічного та інноваційного потенціалу;
- забезпечення взаємодії науки, освіти, виробництва, фінансово-кредитної сфери у розвитку інноваційної та інвестиційної діяльності;
- ефективне використання ринкових механізмів для сприяння інноваційній та інвестиційної діяльності, підтримка підприємництва у науково-виробничій сфері;
- здійснення заходів на підтримку міжнародної науково-технологічної кооперації, трансферу технологій, захисту вітчизняної продукції на внутрішньому ринку та її просування на зовнішній ринок;
- фінансова підтримка, здійснення сприятливої кредитної, податкової і митної політики у сфері інноваційної та інвестиційної діяльності;
- сприяння розвитку інноваційної інфраструктури;
- інформаційне забезпечення суб'єктів інноваційної та інвестиційної діяльності;
- підготовка кадрів у сфері інноваційної та інвестиційної діяльності [25-32].

Для координації та регулювання інноваційно-інвестиційної діяльності в країні часто створюються спеціалізовані державні агентства або органи управління. Їхнє завдання полягає в розробці та впровадженні політики у сфері інновацій та інвестицій, сприянні розвитку інноваційних галузей та підтримці інноваційних підприємств.

Інвестиції мають значний вплив на економічний суверенітет держави. Для стабільного розвитку економіки важливо не лише збільшення обсягу інвестицій, але й їх якісна складова. Це означає, що сутність і напрямки інвестицій мають велике значення для національної безпеки держави у глобальному масштабі. Наприклад, інвестиції, що мають стратегічне значення, можуть стати джерелом загрози, якщо не враховувати їх можливі впливи на державу. Тому важливо уважно регулювати та контролювати інвестиційну діяльність, щоб забезпечити національну безпеку [33]. Для ефективного регулювання іноземних інвестицій важливо використовувати адміністративні засоби, які ґрунтуються на законі. Ці

засоби включають заборони, дозволи і примусові заходи, що регулюють інвестиційну діяльність з метою збалансування публічних і приватних інтересів.

Варто також зазначити міжнародний та національний рівні нормативно-правового регулювання інвестиційної діяльності. На національному рівні мета державного регулювання інвестиційних процесів полягає в забезпеченні виконання соціальних, економічних та науково-технічних програм розвитку суспільства, а також у захисті і підтримці інвестиційних ініціатив з боку держави [33]. На міжнародному рівні мета регулювання інвестиційних процесів полягає в забезпеченні ефективного контролю над іноземними інвестиціями для захисту економічних інтересів та національної безпеки держави. Це включає захист національних інтересів шляхом регулювання інвестицій з метою запобігання потенційним загрозам для економічної стабільності і безпеки країни. Також мета включає підтримку інвестиційних проектів, що сприяють економічному розвитку і соціальному покращенню, а також забезпечення збалансованого підходу між публічними і приватними інтересами у контексті інвестиційних діяльностей [34]. Міжнародний та національний рівні регулювання інвестиційної діяльності в Україні порівняно у таблиці 1.3.

Таблиця 1.3 – Рівні нормативно-правового регулювання інвестиційної діяльності в Україні

Рівень регулювання	Закони та нормативно-правові акти	Плюси регулювання	Недоліки регулювання
Міжнародний	Угода про Міжнародний валютний фонд, Вашингтонська конвенція 1965 р. Про порядок вирішення інвестиційних суперечок між державами й іноземними особами іншої держави (ратифіковано Законом України від 16.03. 2000 р.) Сеульська конвенція 1985 р. «Про організацію багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій» Договір до Європейської енергетичної Хартії від 17.12.1994 р. Декларація про встановлення нового міжнародного економічного порядку від 01.05.1974 р.	*Глобальна координація політик між країнами для зменшення ризиків інвестицій та підвищення стабільності. *Залучення міжнародного капіталу.	*Втрата суверенітету країни у відношенні до її власної економічної політики.

Продовження таблиці 1.3

Міжнародний	Хартія економічних прав і обов'язків держав від 12.12.1974 р Угода про співробітництво в галузі інвестиційної діяльності від 24.12.1993 р. Конвенція про захист прав інвестора від 28.03. 1997 р	*Підвищення конкурентоспроможності через доступ до нових технологій та практик.	*Суперечності між країнами через різні підходи до регулювання, що може призвести до конфліктів і тарифних бар'єрів.
Національні	Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР Закон «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 р. № 1560-ХІІ Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 01.04.1991 р. № 959-ХІІ Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 19.02.1994 р. № 93/96-ВР Закон України «Про захист іноземних інвестицій на Україні» від 10.09.1991 р. № 1540а-ХІІ Закон України «Про інститути спільного інвестування» від 05.07.2012 р. № 5080-VI Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» від 23.02.2006 № 3480-IV Закон України «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні» від 17.12.2020 № 1116-IX	*Захист суверенітету, адже країна має можливість регулювати інвестиційну діяльність згідно своїх внутрішніх потреб і умов. *Адаптація до внутрішніх економічних, соціальних і політичних умов.	*Обмежене використання ресурсів, міжнародного капіталу та технологій через обмежене національне регулювання. *Надмірне втручання держави в інвестиційні процеси може призвести до бюрократії та корупції.

Джерело: розроблено автором за даними [33, 34]

Інституційне забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності також включає у себе науково-дослідні установи, які займаються створенням нових технологій, дослідженнями та розробками. Вони можуть отримувати фінансування від держави, приватних компаній або міжнародних організацій. Наприклад, Massachusetts Institute of Technology (MIT) є одним з провідних університетів світу в галузі технологій і інновацій. Він має численні дослідницькі лабораторії та інститути, такі як MIT Media Lab, які працюють над передовими технологіями. MIT також активно сприяє комерціалізації досліджень через свою

програму MIT Innovation Initiative. Китайська академія наук Chinese Academy of Sciences (CAS) є головною науково-дослідною установою в Китаї, яка займається фундаментальними та прикладними дослідженнями. Вона грає ключову роль у розвитку інноваційних технологій та сприяє їх впровадженню в китайську економіку.

National Institute of Advanced Industrial Science and Technology (AIST) є однією з провідних науково-дослідних установ Японії, яка спеціалізується на передових промислових технологіях. Вона сприяє розробці та впровадженню нових технологій через партнерство з промисловістю та академічними колами.

Також створюються інкубатори та технологічні парки для підтримки та розвитку молодих інноваційних підприємств та стартапів. Вони надають простір для роботи, консультації, доступ до фінансових ресурсів та мережі контактів, що сприяє їхньому успішному розвитку.

Університети та навчальні заклади займаються науковими дослідженнями та розробками, що може створювати сприятливе середовище для інноваційної діяльності. Вони можуть брати участь у дослідницьких проектах спільно з промисловими підприємствами та іншими організаціями, що сприяє перетворенню наукових досліджень на практичні інновації.

Фінансові установи: банки, інвестиційні фонди та інші фінансові установи – всі вони також грають важливу роль у забезпеченні фінансування для інноваційних проектів та підприємств. Вони можуть надавати кредити, інвестувати в стартапи та інші форми фінансової підтримки.

Ефективна правова база, яка регулює інноваційну та інвестиційну діяльність, є ключовим елементом інституційного забезпечення. Вона повинна забезпечувати захист прав інвесторів, регулювати процеси комерціалізації та захисту інтелектуальної власності, а також сприяти розвитку інноваційних підприємств.

Висновки до розділу 1

Отже, у рамках першого розділу було розглянуто теоретичні аспекти реалізації інноваційно-інвестиційної діяльності на різних рівнях економіки., висвітлено сутність та особливості організації цієї діяльності, а також роль і значення інноваційно-інвестиційної діяльності у міжнародному бізнесі, проаналізовано правове та інституційне забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності.

Відповідно зазначеній у розділі інформації та думок багатьох науковців хотілося б зазначити, що більшість авторів акцентують увагу на тому, що інвестиції визначаються як вкладення капіталу з метою здобуття прибутку або доходу. Це може охоплювати фінансові інвестиції у різні фінансові інструменти або нематеріальні вкладення в наукові дослідження та розробки. Щодо інновацій, більшість авторів підтримують визначення інновацій як впровадження нових ідей, методів або товарів з метою покращення існуючих продуктів або створення нових. Це може включати в себе технологічні інновації, нові методи виробництва або нові ринки.

Однак, коли мова йде про вплив інноваційно-інвестиційної діяльності на міжнародний бізнес, підходи до аналізу різняться. Деякі науковці вбачають це як можливість для розширення глобальних ринків і підвищення конкурентоспроможності. Інші зазначають про ризики, пов'язані з високими витратами на дослідження та розробку, а також з глобальними економічними коливаннями та політичними ризиками.

Таким чином, інноваційно-інвестиційна діяльність є процесом впровадження інноваційних технологій, продуктів або послуг у виробництво або надання, з метою покращення ефективності, конкурентоспроможності та створення нових ринків. Ця діяльність об'єднує інноваційні процеси і інвестиції, які необхідні для їх реалізації. Інноваційність полягає в запровадженні нових або значно покращених продуктів, процесів, методів або організаційних підходів, що

дозволяють підприємствам або іншим організаціям збільшити їхню конкурентоспроможність та відповідати сучасним вимогам ринку. Інновації можуть бути технологічними, продуктовими, процесними, маркетинговими або організаційними. Інвестиції в інноваційну діяльність включають фінансування для створення нових продуктів або послуг, вдосконалення технологій або модернізації виробничих процесів. Це можуть бути як власні інвестиції підприємства, так і залучені капіталовкладення від зовнішніх інвесторів або державних фондів.

Загалом, спираючись на проаналізовані дані, зазначимо, що інноваційно-інвестиційна діяльність має значний потенціал для стимулювання розвитку і покращення конкурентоспроможності компаній, а також відкриття нових можливостей у міжнародній торгівлі. Однак, її успіх залежить від ефективного управління ризиками та управлінських зусиль для забезпечення сталого зростання інноваційних ініціатив.

Основними факторами, що впливають на інноваційно-інвестиційну діяльність на міжнародному рівні, є міжнародне співробітництво і технологічний обмін. Країни активно співпрацюють у сфері інновацій та інвестицій, обмінюючись технологіями, знанням і досвідом. Це сприяє швидкому розповсюдженню інновацій і зниженню витрат на їх впровадження. Крім того, міжнародні ринки надають можливість інноваційним компаніям здійснювати експорт інноваційних продуктів і послуг, що сприяє збільшенню їхньої конкурентоспроможності і залученню іноземних інвестицій.

Другим важливим фактором є доступ до міжнародних ресурсів та капіталу. Компанії, що займаються інноваційною діяльністю, можуть залучати капітал з різних країн через інвестиційні фонди, банки та інші фінансові установи. Це дозволяє розширювати можливості для впровадження нових технологій та продуктів на міжнародному рівні, що сприяє їхньому швидкому розвитку та успішному входженню на світові ринки.

Крім того, міжнародне регулювання також впливає на інноваційно-інвестиційну діяльність, забезпечуючи рамки для здійснення міжнародних

інвестицій та захисту інтелектуальної власності. Ефективне міжнародне регулювання може сприяти створенню сприятливого клімату для інвестицій та інновацій, забезпечуючи прозорість, стабільність і захист прав власності як для іноземних, так і для внутрішніх інвесторів. Ефективне правове та інституційне забезпечення є важливим чинником для стимулювання розвитку інновацій та інвестицій. Воно передбачає створення сприятливого правового середовища, регулювання фінансових процесів та забезпечення захисту прав інвесторів та інноваторів.

Правове та інституційне забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності на міжнародному рівні регулюється рядом міжнародних нормативно-правових актів і угод, які мають важливе значення для створення сприятливого клімату для інвестицій та інновацій. Одним з найважливіших є Угода про охорону інтелектуальної власності (TRIPS), прийнята Всесвітньою організацією торгівлі. Вона встановлює міжнародні стандарти для захисту інтелектуальної власності, що є ключовим для інноваційних компаній, які мають інтелектуальну власність у багатьох країнах. Договір про патентну кооперацію (PCT), що встановлений Всесвітньою організацією інтелектуальної власності, надає механізми для спрощення процесу подання заявок на патенти в багатьох країнах, що дозволяє ефективніше управляти портфелем патентів на міжнародному рівні.

Національне правове забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності здійснюється за допомогою законодавства держави. В Україні, наприклад, це Закон України "Про зовнішньоекономічну діяльність", який визначає правила ведення зовнішньоекономічної діяльності, включаючи інвестиції. Також доцільним є Закон України "Про інвестиційну діяльність".

У цілому, дослідження теоретичних основ реалізації інноваційно-інвестиційної діяльності на різних рівнях економіки дозволило виявити ключові аспекти та принципи цієї діяльності, а також визначити її важливість для сталого розвитку економіки та суспільства.

РОЗДІЛ 2. НАЛІЗ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА МІЖНАРОДНОМУ ТА НАЦІОНАЛЬНОМУ РІВНЯХ

2.1 Аналіз світових трендів інноваційно-інвестиційного розвитку

Сьогодні ключовим фактором економічного зростання є ефективні інвестиції в інноваційні процеси, які сприяють структурній перебудові економіки на новій технологічній основі і підвищують її конкурентоспроможність. У відсутність відповідних інвестицій збільшується загроза економічній безпеці, як на мікро-, так і на макрорівні.

Як свідчать більшість українських дослідників, макроекономічно успішна інноваційна діяльність держави та залучення інвестицій в сучасних умовах світової глобалізації економіки значною мірою забезпечується високими темпами інноваційного розвитку, науково-технічного і виробничо-технологічного потенціалу, а також високим рівнем конкурентоспроможності національної високотехнологічної продукції на світовому ринку.

Втілення інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємства означає досягнення високих показників продуктивності, стабільного прибутку, вигірної конкурентної позиції на ринку, а також постійної здатності створювати конкурентоспроможну продукцію, яка не тільки відповідає ринковим очікуванням, але й максимально задовольняє потреби суспільства.

Основні напрямки реалізації інвестиційно-інноваційного потенціалу підприємства пов'язані з перетворенням існуючого стану одного або декількох з п'яти ключових елементів, які широко обговорюються в науковій літературі та використовуються в управлінській практиці в рамках базових стратегій розвитку підприємств. До цих елементів належать: продукт, технології, положення підприємства в галузі, ринок та сама галузь [35]. Тому, вивчаючи світові тенденції та національні особливості реалізації інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємств, важливо звертати увагу на новітні продукти та передові

технології їх виробництва, нові ринки збуту та перспективні високоприбуткові галузі.

Згідно з даними аналітичного центру Global R&D Funding Forecast, загальні масштаби інвестицій в інновації, а саме витрати на дослідження та розробки, мали значне зростання на світовому рівні з 1996 по 2021 рік, що ілюструє рисунок 1. У 2021 році світові інвестиції в наукові дослідження та розробки (як у академічних, так і державних та промислових організаціях) досягли 2348,20 млрд доларів США, що є в 4,23 рази більше, ніж у 1996 році. Протягом цього періоду витрати на R&D щорічно зростали в середньому на 6,22%. У порівнянні з 2020 роком, у 2021 році світові витрати на дослідження та розробки збільшились на 133 млрд доларів США або на 6%.

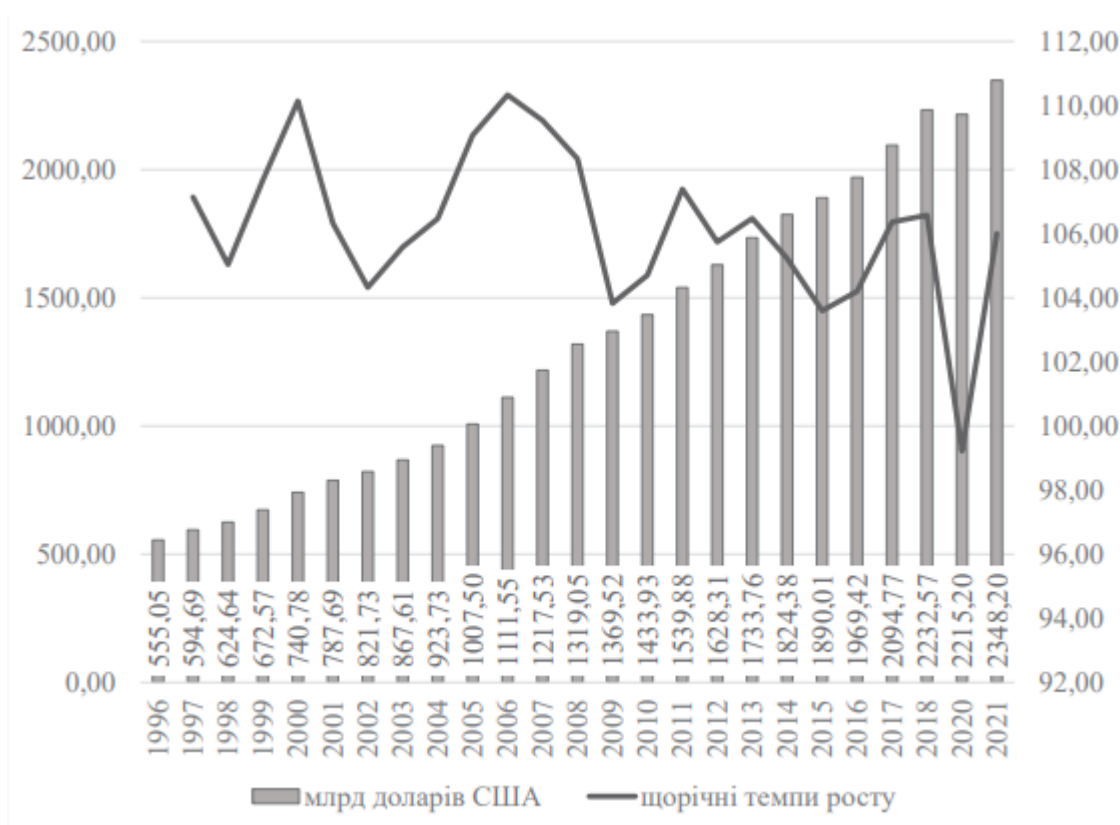

Рис. 2.1 – Загальна сума глобальних інвестицій в інновації в період 1996-2021 рр., млрд дол. США

Джерело: [36]

Розуміння того, які світові ринки та галузі є пріоритетними для реалізації інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємств, можна отримати з аналізу численних світових рейтингів провідних компаній, які щорічно складаються авторитетними консалтинговими агенціями та діловими інтернет-виданнями. Згідно з даними Global R&D Funding Forecast, в 2022 році основна частина глобальних інвестицій в інновації географічно припадала на країни Азії – 46% від загального світового обсягу. Зокрема, Китай займав 25,5%, Японія – 7,5%, Індія – 3,8%, а Південна Корея – 3,78%. Країни Північної Америки отримали 26,4% інвестицій, при цьому Сполучені Штати Америки – 24,5%. Європейські країни мали частку в 19,6%, зокрема Німеччина – 5,2% [37]. У таблиці 2.1 представлені дані рейтингів провідних компаній світу 2022 року за версіями Boston Consulting Group, Forbes та Fast Company.

Таблиця 2.1 - Реалізація інноваційно-інвестиційного потенціалу провідних компаній світу за даними рейтингів провідних компаній світу 2022-2023 рр.

№	Найінноваційніші компанії світу за версією BOSTON CONSULTING GROUP		Найінноваційніші компанії світу за версією FORBES		Найінноваційніші компанії світу за версією FAST COMPANY	
	Компанія	Галузь діяльності	Компанія	Країна походження	Компанія	Сфера діяльності
1	Apple	Техніка та телекомунікації	Apple	США	Moderna	Біотехнології
2	Microsoft	Техніка та телекомунікації	Alphabet	США	Pfiser	Фармакологія
3	Amason	Техніка та телекомунікації	Microsoft	США	Shopify	Інтернет-сервіс
4	Alphabet	Техніка та телекомунікації	Samsung	Південна Корея	SpaceX	Космічна галузь
5	Tesla	Транспорт та енергетика	Tencent Holdings Ltd.	Китай	SpringHill Company	Виробництво фільмів/серіалів
6	Samsung	Техніка та телекомунікації	Meta Platforms	США	Epic Games	Розробка моб. Ігор
7	Moderna	Охорона здоров'я	Intel Corp.	США	Netflix	Виробництво фільмів/серіалів
8	Huawej	Техніка та телекомунікації	Taiwan Semiconductor Manufacturing	Тайвань	Tock	Сервіс доставки
9	Sony	Техніка та телекомунікації	Cisco Systems	США	Microsoft	Розробка програмного забезпечення

Продовження таблиці 2.1

10	IBM	Техніка та телекомунікації	IBM	США	Graphika	Дослідництво/ світогляд
----	-----	----------------------------	-----	-----	----------	-------------------------

Джерело: розроблено автором за даними [38-41]

Як показано в таблиці, найбільш інноваційними компаніями є ті, що працюють в технологічних сферах і галузях.

Згідно з даними видання Financial Times, у 2022 році 57% сукупних витрат на дослідження та розробки серед 100 найкращих інноваційних компаній світу припадали на технологічні компанії, які займаються програмним забезпеченням, комп'ютерними послугами, апаратним забезпеченням та обладнанням. Компанії сфери охорони здоров'я витрачали 23,5% від загальної суми витрат на дослідження та розробки інноваційних лідерів світу, автомобільна галузь - 2,2%, а інші галузі, включаючи енергетику, інфраструктуру, промисловість і фінансові компанії, - 6,2% [42].

Станом на кінець 2010 року темпи зростання обсягу світового ринку виробництва, експорту та імпорту інноваційної продукції сектора високих технологій відповідали показникам періоду 2000-2005 років. Проте вже на кінець 2020 року виробництво високотехнологічної продукції зросло в 1,6 рази, а обсяг експорту та імпорту практично подвоївся. Забезпечення цього процесу здійснюється через впровадження політичних ініціатив щодо регіональних програм наукової співпраці, підвищення економічної ролі транснаціональних корпорацій (ТНК) і активне використання моделі аутсорсінгу для залучення зовнішніх інтелектуальних ресурсів у наукові дослідження. Тенденція до активізації інноваційних інвестицій у наукові дослідження та результативного інноваційного процесу значно зміщується на користь посилення економічної ролі країн Азії, Південно-Східної Європи і СНД (рис. 2.2). За останні 10–15 років їхні сумарні витрати на наукові дослідження та подані патентні заявки зросли щонайменше вдвічі. Основними економічними секторами, які активно втілюють процес інтернаціоналізації науково-дослідних і розробних робіт, є автомобільна промисловість, електронна та електрична промисловість, фармацевтика,

виробництво інформаційно-телекомунікаційного обладнання, а також комп'ютерна техніка. У цих галузях показники інтернаціоналізації значно перевищують середні показники промисловості в цілому.

Прогресуюча глобалізація створює умови для подальшого зростання міжнародних наукових досліджень і розвитку інновацій. Інвестори з країн, що розвиваються, особливу увагу звертають на економіки Китаю, Кореї, Тайваню, Ізраїлю а також країн західної Європи як на перспективні національні ринки для реалізації своїх наукових ініціатив. Ця тенденція має великий економічний потенціал і може призвести до збереження чи навіть незначного зростання інтернаціоналізації наукових досліджень до кінця року.

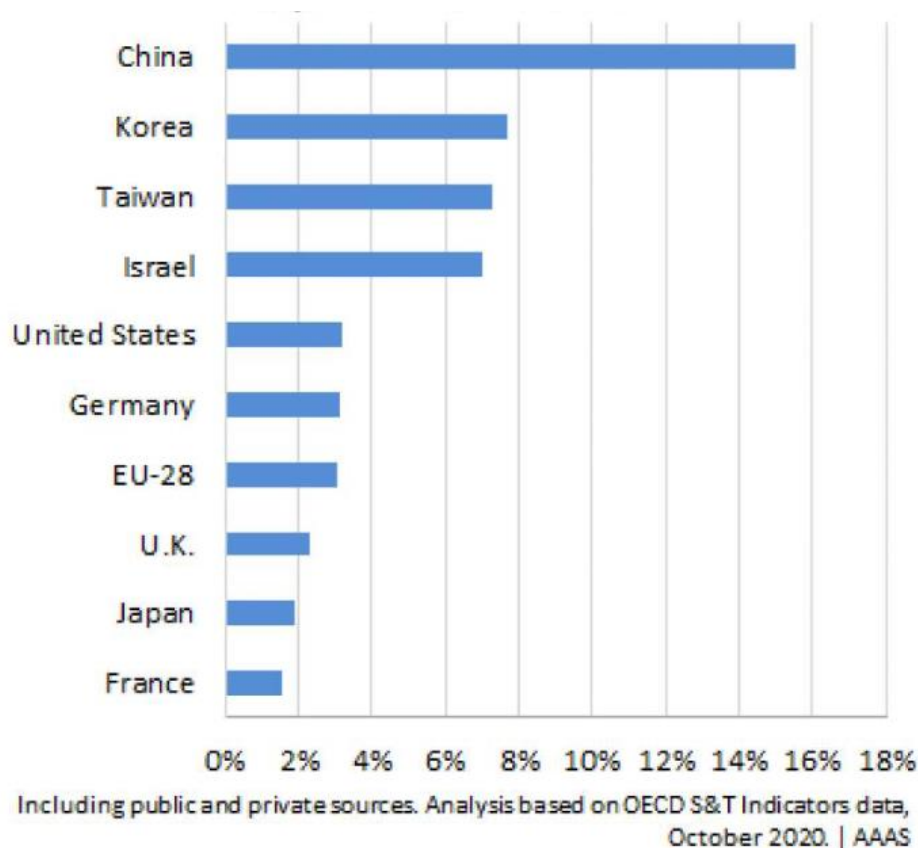

Рис. 2.2 – Частка витрат на наукові дослідження та впровадження інновацій у виробництво серед провідних країн світу у 2020 р.

Джерело: [43]

Процес інвестування в інновації та розробки найбільше проявляється в таких економічних сферах, як автомобілебудування, електрична та електронна промисловість, фармацевтика, виробництво інформаційно-телекомунікаційного обладнання і комп'ютерної техніки. В цих галузях інтернаціоналізація наукових досліджень виявляється сильніше, ніж у промисловості загалом, що свідчить про значний потенціал для міжнародного співробітництва і транснаціональних інноваційних проектів (таблиця 2.2).

Таблиця 2.2 - Індекс інтернаціоналізації ТНК у сфері інноваційних видів економічної діяльності

Вид економічної діяльності	Найбільші ТНК, %	ТНК з країн, що розвиваються, %
Автомобілебудування	62,1	71,3
Електрична та електронна промисловість	76,2	67,1
Медична промисловість, фармацевтика	81,9	Н.д.
Телекомунікації	71,6	52,2
Виробництво комп'ютерної техніки	Н.д.	68,5
Промисловість в цілому	69,5	54,5

Джерело: розроблено автором за даними [44]

Вивчення впливу прямих інвестицій ТНК виявляє, що основні чинники, які сприяють економічному зростанню, включають передачу технологій через розміщення філій іноземних компаній та розвиток конкуренції з національними підприємствами. Коли іноземні компанії впроваджують технології через створення філій, це сприяє підвищенню продуктивності праці. Крім того, цей процес сприяє трансферту нових методів управління, виробничих навичок та бізнес-культури національним виробникам у країні. Такий підхід дозволяє країні ефективніше використовувати свій індустриальний потенціал та збільшити конкурентоспроможність на міжнародному ринку.

Глобальні транснаціональні корпорації активно працюють на залучення інвестицій, впровадження нових технологій виробництва та управління, що

сприяє стимулюванню економічного зростання. Вони сприяють зміцненню економіки країни, підвищенню рівня життя населення через збільшення експортної виручки або зниження імпорту. Однак пандемія Covid-19 вплинула на діяльність ТНК, особливо у 2020-2021 роках. За прогнозами ЮНКТАД, прибуток 5000 найбільших ТНК знизився на 30-40%, а середня оцінка прибутку на 2020 рік в середньому скоротилася на 30%, а максимально - на 39%. Основні галузі, які постраждали найбільше, - це енергетика зі зниженням на 20% та автомобілебудування зі зменшенням на 47%. Пандемія призвела до зупинки виробництва, порушень в ланцюгах поставок і скорочення капітальних інвестицій. Фізичне закриття бізнесу і виробничих підприємств призвело до затримок у реалізації глобальних інвестиційних проєктів, а у першій половині 2020 року спостерігалось зниження обсягів злиттів та поглинань на 50-70%.

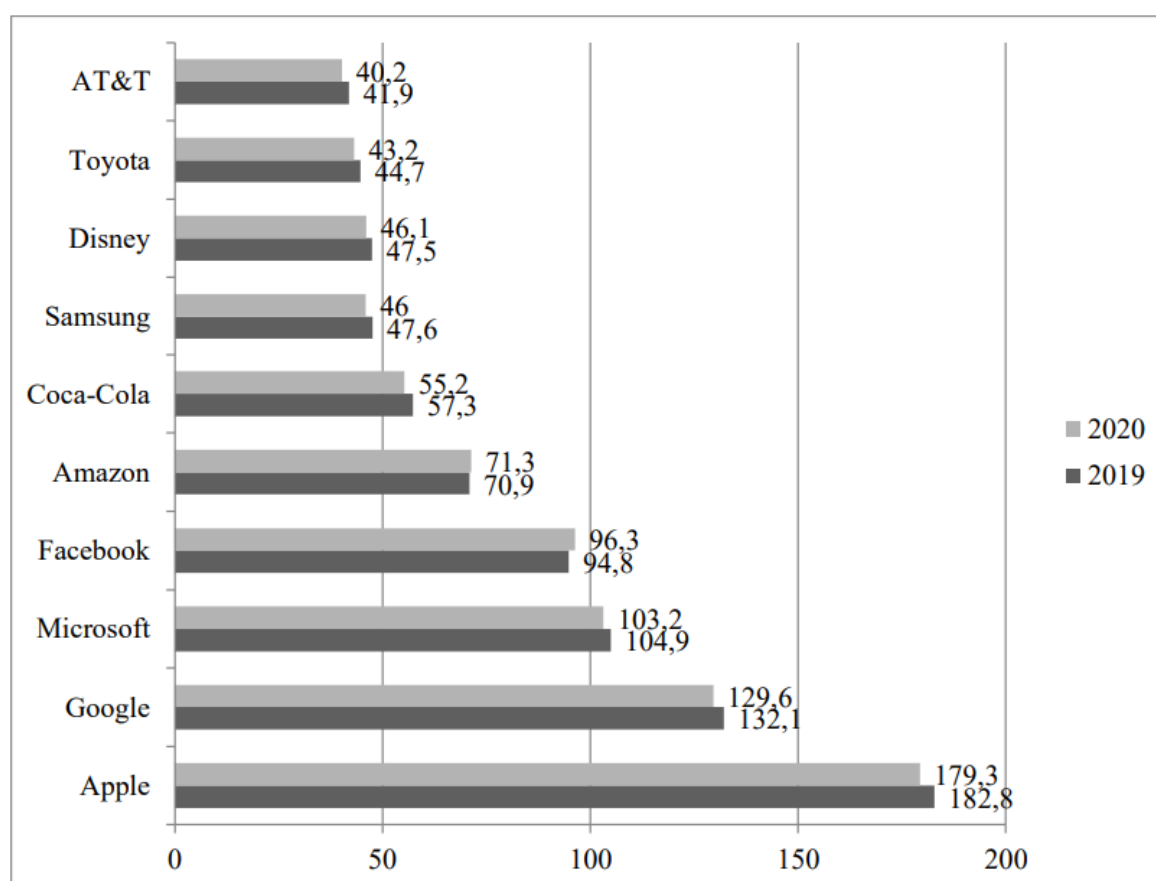

Рис. 2.3 – Оцінка вартості ТНК в світі у 2020 році (млрд. дол. США)

Джерело: [45]

Аналізуючи дані, що представлені на рис. 2.3, можна побачити, що вартість найбільших ТНК у світі значно зменшилась, приблизно на 20 трлн доларів. Це свідчить про негативний вплив пандемії Covid-19 на їхню діяльність, а також на світову економіку в цілому. Проте варто відзначити цікавий показник зростання вартості компаній, таких як Google і Facebook. Це пояснюється тим, що багато людей проводили більше часу в Інтернеті як особисто, так і професійно, що призвело до значного зростання показників цих компаній і, відповідно, зростання вартості самих ТНК.

Та якщо розглядати рейтинг ТНК згідно галузевої приналежності, ми побачимо все так само домінуючу кількість та розвиток і функціонування тих ТНК, які здійснюють технологічну діяльність.

Рис. 2.4 – Рейтинг ТНК згідно галузевої приналежності

Джерело: [45]

Отже, відповідно до проаналізованих даних стосовно сучасних тенденцій здійснення інноваційно-інвестиційної діяльності можна зробити висновки, що технологічний сектор економіки є найпривабливішим для інвестування. Сучасна інноваційно-інвестиційна діяльність активно спрямовується у технологічні сектори економіки, такі як інформаційні технології, електроніка, програмне забезпечення, телекомунікації і біотехнології. Ці сектори відомі своєю високою динамікою і швидким темпом розвитку, що робить їх особливо привабливими для інвесторів.

У останні роки країни Азії, зокрема Китай, Японія, Індія і Південна Корея, займають провідні позиції у сфері технологій. Ці країни вирізняються великими обсягами інвестицій у дослідження та розробки, активним впровадженням новітніх технологій і створенням інноваційних продуктів. Це робить їх основним магнітом для інвесторів і компаній, що шукають можливості для інновацій.

Стратегії найбільших ТНК в інноваційно-інвестиційній діяльності сформуvalи наступні тенденції розвитку:

- ТНК активно розміщують філії у різних країнах для зближення з місцевими технологічними екосистемами і отримання доступу до новітніх технологій;
- ТНК стимулюють конкуренцію, введення нових технологій та методів управління, що сприяє підвищенню продуктивності і розвитку місцевих галузей;
- використання зовнішнього інтелектуального ресурсу для реалізації наукових розробок і створення нових продуктів;
- переважає організація ланцюгів постачання із застосуванням новітніх технологій для забезпечення ефективності виробництва та постачання продуктів на ринки збуту.

Сучасний розвиток виробництва, підтримка відповідного розвиненим країнам рівня конкурентоспроможності вимагає впровадження в виробничий процес інновацій. Інновації можна розробляти або впроваджувати лише за наявності необхідної кількості ресурсів, які сприяють формуванню

інвестиційного процесу. Як відомо, інвестиції – це інструмент створення нових та модифікованих, високотехнологічних виробництв, інструмент отримання нових знань, що стимулює розвиток нових продуктів, що користуються попитом. Комплексний розвиток цих двох напрямків є інноваційно-інвестиційним процесом, що поєднує формування ресурсів та їх використання.

Світові тенденції розвитку економіки свідчать, що за сучасних умов неможливо забезпечити процвітання країни та суттєве підвищення добробуту її народу без впровадження інноваційно-інвестиційної моделі розвитку національної економіки. Сучасні інноваційні та інвестиційні процеси є складними, вимагають висококваліфікованих фахівців для здійснення розробки та впровадження заходів, пов'язаних з їх реалізацією та досягненням поставлених цілей.

2.2 Інноваційно-інвестиційна діяльність в Україні

Необхідність визначення стану залучення інвестицій та інноваційної діяльності на національному рівні, визначення стратегічних складових розвитку інноваційно-інвестиційної політики та можливості їх реалізації в державі, потреба у розвитку теоретичних положень з обґрунтування процесів формування системи управління інноваційно-інвестиційною діяльністю, виявлення її особливостей в умовах обмеженості фінансових ресурсів, розробка науково-методичних положень і практичних рекомендацій, спрямованих на удосконалення організаційно-економічних методів управління інвестиційною діяльністю обумовлюють важливість розвитку напряму для досягнення конкурентоспроможності на світовому ринку.

Успішна реалізація інноваційно-інвестиційної діяльності на національному рівні потребує комплексного підходу та врахування різноманітних факторів, таких як: стійка підтримка держави, підтримка науково-дослідницької бази, стимулювання приватних інвестицій, розвиток

технологічних кластерів та інфраструктури та сприятливе підприємницьке середовище, тобто готовність до ризику та відкритість до змін.

Для успішної реалізації інноваційної стратегії необхідна стабільна та послідовна підтримка з боку уряду. Це включає в себе розробку сприятливого законодавства, податкових стимулів, програм фінансування та інші заходи. Важливо мати сильну та добре фінансовану наукову базу, яка була б здатна до проведення високоякісних досліджень та розробок.

Для залучення додаткових інвестицій у розвиток інновацій потрібні механізми стимулювання приватного сектору, такі як державні гранти, податкові пільги, спеціальні інвестиційні програми тощо.

Інноваційно-інвестиційна діяльність в Україні має великий потенціал для розвитку, але водночас зіткнулася з рядом викликів і перешкод.

Україна має значні науково-технічні ресурси та науково-дослідні установи, але часто стикається з відсутністю ефективної співпраці між науковими установами та приватним сектором. Останні роки в Україні спостерігається зростання інтересу до інноваційного підприємництва та стартапів. Держава впроваджує різноманітні програми підтримки для молодих підприємців та інноваційних стартапів.

Уряд впроваджує реформи для поліпшення бізнес-клімату та стимулювання інвестицій в інноваційні сектори. Зокрема, введення спеціальних податкових стимулів для інноваційних компаній. Але нестабільність економічної ситуації та високий рівень корупції є серйозними перешкодами для інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні. Ці чинники впливають на відсутність довіри з боку інвесторів та гальмують розвиток інноваційного бізнесу.

Протягом останніх 10 років Україна активно бере участь у міжнародних науково-технічних програмах та проектах, що сприяє обміну знаннями та технологіями з іншими країнами, в першу чергу країнами ЄС, має значний потенціал для розвитку інноваційних секторів, таких як інформаційні технології, агротехнології, відновлювана енергетика, медичні технології та інші (табл. 2.3).

В цілому, інноваційно-інвестиційна діяльність в Україні є перспективною галуззю, але потребує комплексного підходу та реформ для подолання перешкод та розвитку належного інноваційного середовища.

Таблиця 2.3 – Іноземні інвестиції в Україну протягом 2012-2020 рр. (млн. дол. США)

	2012	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Усього з країн ЄС	39268	41033	29308	24983	23426	24145	26972	28289
Австрія	2317,5	2314	1351	1152	1099,9	1038,8	1150	1249,4
Греція	396,7	268,3	54	42	44	43	46,6	50
Данія	199,5	173	149	139	138	153,6	158	157,5
Естонія	162,4	180,4	240	243	222,1	235	239	248
Ірландія	156,4	70	71,5	73	43	48	39,7	41,6
Італія	349,2	585	207,8	216	197	201,6	242	249,3
Литва	81	346,4	188	137	122	124,6	150	183
Люксембург	488,9	555,8	398,8	364	660	515,8	484,9	555,8
Мальта	37,1	38	47	46	57	59	50,6	61
Нідерланди	9323,8	9007	6887	6090	6028	6395	7118,7	8301
Німеччина	5329,8	2908	2110,6	1605	1564	1682,9	1701,4	1843,1
Польща	834,3	819,8	708	679	509	571,3	631,7	693,7
Сполучене Королівство	2536,4	2768	2146	1785	1947	1944,4	2131	2060,6
Угорщина	678,5	685,9	466	333	498	511	565	380,7
Фінляндія	67,5	118	103	89,8	110	131	142	142,7
Франція	1993,1	1520,5	1341,9	1299	615,6	723	744	846
Швеція	1141,9	439	363	334	329	351	344,9	364
Кіпр	12700,8	17726	11971	9894,8	8785,5	8932	9544	10368,9

Джерело: розроблено автором за даними [46]

За даними Національного банку України обсяг прямих іноземних інвестицій в економіку України станом на 31.12.2022 року становив 50 986,7 млн дол. США [46].

На кінець 2022 року відзначається тенденція інвестування у вже розвинені галузі економіки. За даними станом на 31 грудня 2022 року, найбільш значні обсяги прямих інвестицій спрямовані до підприємств промисловості – на них припадає 41,9% та установ та організацій, що займаються оптовою та роздрібною торгівлею, а також ремонтом автотранспортних засобів і мотоциклів – цей сегмент забезпечив 16,3% інвестиційного потоку.

Основними країнами-інвесторами є Кіпр, який забезпечив 33,1% від загального обсягу інвестицій, Нідерланди з 19,5%, Швейцарія з 5,1%, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії з 4,8%, Німеччина з 4,97%, Австрія з 3,2%, Люксембург з 2,5% і Франція з 2,2%.

За даними платіжного балансу, опублікованого на сайті Національного банку, за вісім місяців 2023 року чистий приплив прямих іноземних інвестицій оцінено у 2,9 млрд дол. США (у тому числі реінвестування доходів – 2,3 млрд дол. США) (рис. 2.5) [38].

2023	ПІІ в Україну		ПІІ з України		Сальдо	
	млн дол. США	млн дол. США	млн дол. США	млн дол. США	млн дол. США	%
I кв.	1181	+705	36	-149	+1145	+293.5%
II кв.	1287	+106	-17	-53	+1304	+13.9%
III кв.	1627	+340	-13	+4	+1640	+25.8%
IV кв.	152	-1475	36	+49	+116	-92.9%
за рік	4247		42		+4205	

Рис. 2.5 – Прямі іноземні інвестиції в Україні в 2023 р.(млн. дол. США)

Джерело: [47]

У 2023 році провідними галузями економічної діяльності за обсягами інноваційно-інвестиційної діяльності залишаються:

- промисловість, яка забезпечила 30,8% від загального обсягу;
- сільське, лісове та рибне господарство, що відзначається на 12,6%;
- транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність, які разом становлять 12,1%;
- оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів, що склали 9,0%;
- державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування, які становлять 8,9%;
- будівництво, яке відзначається на 8,0%;
- охорона здоров'я та надання соціальної допомоги, що складає 4,3%;

- інформація та телекомунікації, які забезпечили 4,1%;

Загалом підприємства витратили на інновації 14220,90 млн грн, з яких найбільше – на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення (10185,11 млн грн), що зазначено на рис. 2.6.

Рис. 2.6 – Витрати на інноваційну діяльність в Україні за 2022 рік

Джерело: [47]

Фінансування інновацій в основному здійснювалося за рахунок власних коштів підприємств - майже 88%. Кошти з державного бюджету були виділені 6 підприємствам (3,9%), в той час як лише 3 підприємства (0,3%) отримали інвестиції від іноземних інвесторів.

Україні поставлено стратегічне завдання модернізації національного господарства та ефективного включення у світову економіку. Пріоритетом вважаються науково і економічно обґрунтовані напрямки інноваційної діяльності, спрямовані на забезпечення економічної безпеки держави, створення високотехнологічної конкурентоспроможної та екологічно чистої продукції, надання високоякісних послуг та збільшення експортного потенціалу країни з ефективним використанням вітчизняних та світових науково-технічних

досягнень. Проте жодне з цих завдань не може бути виконане без інвестицій у реальний сектор економіки, спрямованих на збільшення реального капіталу, тобто інвестицій в основні фонди для збільшення матеріально-виробничих запасів. Розвиток реального сектора та можливості структурних зрушень у процесах розширеного відтворення в напрямі покращення розвитку високотехнологічних галузей, інформаційних технологій значною мірою залежать від ефективності реалізації механізму інвестиційного забезпечення інноваційних процесів на промислових підприємствах.

Інноваційна система України переживає складні часи свого становлення та розвитку. Умови військової агресії з боку Російської Федерації та введення воєнного стану на території України відповідно до Указу Президента України від 24 лютого 2022 року № 64 «Про введення воєнного стану в Україні» [48] ставлять перед Верховною Радою України та Урядом низку важливих завдань, включаючи відновлення економіки, підтримку українських підприємців та створення умов для приваблення інвестицій в Україну.

Технологічний рівень виробництва в Україні характеризується високою енерго- та матеріаломісткістю. Однак соціально-економічне зростання в країні може бути досягнуте лише за умови активного використання сучасних науково-інноваційних розробок. На поточному етапі розвитку країни інноваційно-інвестиційна діяльність є одним із визначальних чинників структурної перебудови підприємств та прискорення економічного зростання.

Зазначимо, що інвестиційну діяльність ТНК в Україні можна розділити на такі групи, що зазначені на рис. 2.7.

Діяльність ТНК на території України характеризується як стабільна і непорушна, і це можна пояснити кількома факторами. По-перше, ТНК отримують компенсації за збільшення прибутку своїх іноземних філій, що дає їм можливість проводити тимчасову неприбуткову діяльність у регіонах. Це дозволяє їм уникати податкових обтяжень в умовах, коли прибутковість їхніх філій не досягає очікуваних рівнів. Крім того, важливими перевагами для діяльності ТНК в Україні є їхні потужні імунітети юридичного та політичного

спрямування. Це означає, що корпорації можуть бути впевнені у стабільності правової та політичної системи, що зменшує ризики змін у законодавстві або політичних рішеннях, які могли б вплинути на їхню діяльність.

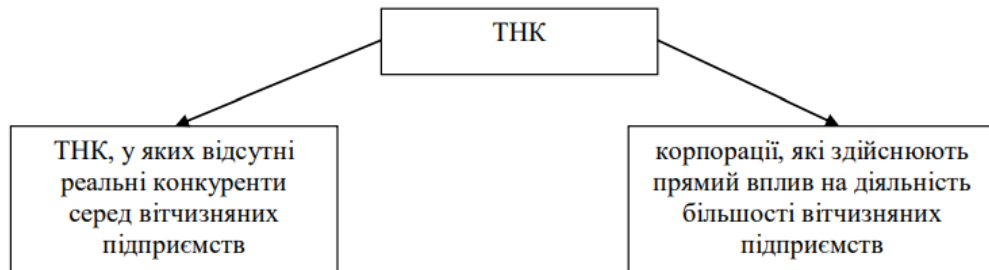

Рис. 2.7 – Діяльність ТНК на території України

Джерело: [45]

Інвестиційна діяльність транснаціональних корпорацій в Україні є ключовим фактором, що впливає на економічний розвиток країни. Прямі іноземні інвестиції вважаються важливим каталізатором для зростання внутрішньої економіки, як в Україні, так і в інших країнах світу. Україна, хоч і не має дуже високого рівня привабливості для іноземних інвестицій, все ж володіє потенціалом і є цікавим об'єктом для інвестування. Детальніше розглядаючи галузеву структуру інвестицій ТНК в Україні (рис. 2.8), можна виділити декілька ключових напрямків.

Рис. 2.8 – Розподіл галузей виробництва в Україні за % від загального обсягу залучених прямих іноземних інвестицій ТНК

Джерело: [45]

З початку 1990-х років в Україні почали працювати іноземні ТНК, зосередившись на ключових ринкових сегментах: товари повсякденного попиту, продукти харчування, бензин, тютюнові вироби. Національні виробники мали слабкі позиції в цих галузях, тому іноземні компанії захопили значну частину ринків. Відомі ТНК, що відкрили свої представництва в Україні, включають ASEA Brown Boveri (ABB) в електротехніці, SKF в машинобудуванні, Tetra Pak у пакуванні, Procter & Gamble, Unilever, Dow Chemical Company у хімічній промисловості, "Лукойл" у нафтопереробці, та Damen Shipyards у суднобудуванні. Через інвестиції ТНК в Україну прийшов значний іноземний капітал.

Таблиця 2.4 – Найбільші ТНК, що здійснюють інвестиційну діяльність на території України у 2023 р.

Компанія	Країна походження	Сфера діяльності	Сума інвестиції, млн. дол. США
Pepsi CO	США	Виробництво безалкогольних напоїв	250
Coca Cola	США	Виробництво безалкогольних напоїв	230
McDonald`s	США	Заклади харчування	100
Cargill	США	Сільське господарство, харчова промисловість	85
Nestle	Швейцарія	Кондитерська промисловість	41
Sun INBEW	Бельгія	Пивоварна промисловість	40
BAT Industries PLC	Велика Британія	Виробництво тютюнових товарів	35
Kraft Jacobs Suchard	США	Харчова промисловість	20
Otis Elevators Ins	США	Виробництво та обслуговування ліфтів	17
Tetra Laval	Швейцарія	Виробництво та пакування харчових продуктів	7,6
Siemens AG	Німеччина	Виробництво комунікаційного обладнання	5,8

Джерело: розроблено автором за даними [38]

В Україні значні інвестиції зробили такі ТНК, як Pepsi Cola (250 млн. дол. США) та Coca-Cola (230 млн. дол. США). Серед лідерів також McDonald`s, Nestle SA та British American Tobacco, які займають провідні позиції на ринку завдяки своїм великим фінансовим вкладам і активній діяльності [38].

Державно-приватне партнерство (ДПП) є ще одним важливим інструментом для залучення додаткових інвестицій у сектора економіки України. Це також ефективний механізм для розвитку відносин між державними органами та бізнесом. Держава забезпечує дотримання умов, встановлених законодавством, для провадження діяльності приватних партнерів, які укладають угоди у рамках ДПП, та захищає їхні права та законні інтереси.

Одним зі способів реалізації ДПП є концесія, яка передбачає надання концесіонеру прав на створення, будівництво та управління об'єктом концесії. Це може включати будівництво нових споруд, їх реконструкцію, реставрацію або капітальний ремонт. Концесія також передбачає передачу концесіонеру

значної частки операційного ризику, включаючи ризики, пов'язані з попитом та пропозицією.

Попри усі виклики та труднощі, які супроводжували війну в Україні, Уряд країни наполегливо працює над створенням сприятливих умов для ефективного залучення як вітчизняних, так і зарубіжних інвестицій у розвиток української економіки.

Наприклад, у 2022 році були внесені зміни до бюджетного законодавства, які відкрили нові можливості для залучення коштів для реалізації проектів на умовах державно-приватного партнерства. Це дозволяє державним партнерам укладати довгострокові угоди у межах ДПП, а приватним партнерам (концесіонерам) мати впевненість у виконанні державою своїх зобов'язань та нормальному функціонуванні механізму ДПП [49].

Це значний крок вперед у реалізації соціально значущих проектів, які часто втілюються за моделлю ДПП, враховуючи наявність інфраструктури та можливостей оплати за експлуатаційну готовність.

Крім того, Міністерство економіки України працює над внесенням змін до деяких законодавчих актів для вдосконалення механізму залучення приватних інвестицій через ДПП, щоб прискорити відновлення зруйнованих об'єктів та будівництво нових, пов'язаних із післявоєнним відновленням економіки України

На сучасному етапі інноваційно-інвестиційна діяльність в Україні характеризується зниженням активності, дефіцитом фінансових ресурсів та падінням платоспроможного попиту на науково-технічну продукцію. Це спричинене значними недоліками у розробці та виконанні державних цільових програм. Сьогодні мова вже не лише про побудову ефективної моделі взаємодії між інтелектуальним і реальним секторами економіки, що дозволяє результатам наукових досліджень або винаходів вільно потрапляти на ринок і перетворюватися в нові продукти або технології. Завдання полягає в суцільному проникненні інновацій на всі рівні та в усі сфери людської діяльності, у зміцненні інноваційних зв'язків між різними секторами промисловості, між економікою та соціумом, а також у перетворенні будь-якої діяльності на інноваційну.

Держава традиційно відіграє провідну роль у створенні умов для ефективної організації інвестиційної діяльності та формування високо привабливого інвестиційного клімату. Через реалізацію державної економічної політики, держава впливає на формування показників загальної інвестиційної моделі, що в свою чергу впливає на показники інноваційної активності в економіці. Тому дуже важливою стає питання щодо державної інвестиційно-інноваційної політики розвитку промислових підприємств.

Значення та роль держави в реалізації інвестиційно-інноваційної моделі розвитку потребують перегляду та обґрунтування, особливо з урахуванням загальної економічної ситуації у країні. На міжнародному рівні спостерігається зміна вимог до організації виробничої діяльності внаслідок зростання територіального поділу праці через вплив глобалізації, інтеграції, транс націоналізації та науково-технічного прогресу. Зростаюча міжнародна конкуренція вимагає від підприємств підвищення ефективності та активізації інноваційної діяльності. Глобалізація змінює галузеву структуру економік країн і змушує їх адаптуватися, створювати нові виробництва та пристосовувати інституційні структури до нових умов.

Відкриті інновації – це нова концепція управління бізнесом, яка активно використовується в економіці знань. Суть відкритих інновацій полягає у використанні знань, які надходять зовні та в середині компанії, для прискорення інноваційних процесів. У сучасних умовах, коли темпи змін надзвичайно великі, підприємства не можуть обмежуватися лише власними розробками, знаннями та ідеями. Вони потребують доступу до зовнішніх об'єктів інтелектуальної власності, для чого використовують принципи стратегічного партнерства. Це дозволяє підвищити конкурентоспроможність компанії та ефективність її бізнес-моделі.

Модель відкритих інновацій є синтезом внутрішніх та зовнішніх ідей, які інтегруються в єдину інформаційну систему. Компанії, які працюють за цією моделлю, використовують як власні, так і зовнішні ідеї, які є для них актуальними. Це означає, що результати маркетингових досліджень, технології

та інші компоненти, які зараз можуть бути менш важливими, можуть бути передані іншим учасникам інноваційного процесу через аутсорсинг. Таким чином, формується бізнес-модель компанії з постійними двосторонніми потоками вхідних та вихідних знань, ідей, технологій та інформації, які переміщуються в обидва напрямки з зовнішнього середовища і в нього.

У моделі відкритих інновацій економічні системи та підприємства можуть взаємодіяти з зовнішнім середовищем, де існує безліч потенційно цінних ідей. Зовнішнє середовище використовується як джерело для пошуку ідей і технологій на відкритому ринку. Тим часом власні розробки стають об'єктом бізнесу на зовнішніх ринках.

Стійкість інноваційних взаємодій виявляється у досягненні такого рівноважного стану економічної системи, коли вона спрямовується на інноваційний розвиток на основі збалансованої структури суб'єктів інноваційної взаємодії та ресурсів економічної системи.

Національна політика щодо інновацій та інвестицій визначається стратегічними цілями та заходами, спрямованими на стимулювання розвитку та впровадження інноваційних проектів у різних галузях економіки. Уряд розвиває програми та ініціативи, спрямовані на створення сприятливих умов для інноваційної діяльності. Це може включати спрощення законодавства, стимулювання досліджень та розвиток технологічних інфраструктур.

Також держава надає фінансову підтримку для інноваційних проектів через різноманітні механізми, такі як гранти, субсидії, податкові пільги та кредитування за пільговими умовами. Це стимулює приватний та громадський сектори до здійснення інвестицій у дослідження та розвиток. Національна політика спрямована на підвищення рівня кваліфікації та компетентності населення у сфері науки, технологій та інновацій, сприяє співпраці між різними галузями економіки, дослідницькими установами та університетами для спільного вирішення складних технічних проблем та створення інноваційних продуктів та послуг. Це включає підтримку освіти, навчання, наукових досліджень та розвиток кадрового потенціалу.

Один з найпоширеніших методів спрямованого фінансування наукових досліджень - гранти. Вони надаються фізичним особам, неприбутковими організаціями, а також іноземними та міжнародними організаціями та асоціаціями на безповоротній основі. Умови отримання грантів визначаються самими грантодавцями. Уряд країни встановлює перелік організацій-грантодавців, кошти яких, спрямовані на реалізацію конкретних програм, зокрема досліджень у сфері освіти та науки, звільнені від оподаткування прибутковим податком.

Національна політика також спрямована на розвиток необхідної інфраструктури для підтримки інновацій, такої як науково-дослідні центри, технологічні парки, інкубатори стартапів та технологічні хаби.

Інноваційно-інвестиційна діяльність відіграє величезну роль у трансформації соціально-економічних систем державного управління, сприяючи конкурентоспроможності національної економіки та формуванню джерел сталого соціально-економічного розвитку регіонів та країни в цілому. Прискорення темпів інноваційно-інвестиційної діяльності, викликане динамікою науково-технічного прогресу, сприяє глобалізації світового господарства. Забезпечення успішного державного управління полягає як у сприянні розвитку новітніх технологій, так і в створенні умов для адаптації позитивного досвіду та отримання конкретних переваг для країни.

На практиці, досягнення економічного зростання без впровадження досягнень науково-технічного прогресу та без значного зростання інвестицій в реальному секторі є неможливим. Тому сучасний стан розвитку економіки України вимагає конкретних, радикальних змін у розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності. У цьому процесі важлива роль відводиться елементам ринкової інфраструктури, спрямованим на активізацію інноваційно-інвестиційної діяльності.

На сьогоднішній день, розвиток економіки будь-якої країни неможливий без формування відповідної інфраструктури, яка забезпечує сприятливі умови для господарювання як на мікро-, так і на макрорівнях. Саме інституції

виступають одним з найважливіших елементів ринкової інфраструктури, спрямованих на обслуговування інтересів суб'єктів економічної діяльності у певній сфері.

Відповідно до вимог сучасності, ключовим напрямком стратегічного розвитку країни є розробка та впровадження державної політики, спрямованої на структурну модернізацію господарського сектора, активне сприяння переходу до інноваційного розвитку та побудову високотехнологічної держави.

Загалом, наукова громадськість відома з того, що однією з ключових мет науки є створення інноваційних розробок для їх подальшого впровадження на промислових підприємствах. Проте за останні роки спостерігається низький рівень інноваційної активності саме у промислових підприємств, які є основними споживачами таких розробок, і цей рівень має тенденцію до подальшого зниження. Це стається в умовах обмежень бюджету, коли доступність коштів для інновацій обмежена. Крім того, відсутність належної підтримки зі сторони держави, обмежена кількість власних ресурсів, важкість залучення коштів з фінансового ринку та недостатньо розвинута інноваційна інфраструктура призводять до того, що підприємства не можуть реалізувати довгострокові та наукомісткі проекти, що в свою чергу впливає на зниження ефективності наукового сектора.

Міжнародний досвід свідчить про те, що інвестиції є потужним каталізатором економічного розвитку. Історія високорозвинених країн, таких як післявоєнна Японія, Німеччина та інші, демонструє, що за розумного керівництва процесом залучення іноземних інвестицій можна досягти значних позитивних результатів у сфері економічного зросту.

Для стимулювання притоку стратегічних інвесторів до української економіки, підвищення її привабливості для інвестицій, створення нових високооплачуваних робочих місць та підвищення конкурентоспроможності було прийнято Закон України «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні» [50]. Основною метою цього Закону є спонукання залучення інвестицій як з-за кордону, так і в Україні, шляхом

спрощення умов для інвестиційних проектів з великими сумами інвестицій. Це передбачає оптимізацію вимог, пов'язаних з такими проектами, а також удосконалення механізмів державної підтримки для їх втілення. Такий курс сприятиме створенню сприятливих умов для приваблення більшого числа інвесторів і збільшенню кількості великих інвестиційних проектів, сприяючи при цьому розвитку регіонів, де вони будуть реалізовуватися.

2.3 Стратегії підвищення конкурентоспроможності бізнесу через інноваційно-інвестиційну діяльність

Створення сприятливого середовища й інноваційної інфраструктури з метою розвитку інноваційної діяльності країни є одним з пріоритетних і важливих завдань сьогодення

Швидке просування інноваційно-інвестиційної діяльності вимагає радикального покращення фінансування інновацій. Це означає багаторазове збільшення внутрішніх витрат на дослідження та розробки, які наразі не відповідають потребам країни у розвитку.

Фінансовий механізм підтримки інновацій на рівні країни має на меті вирішення таких завдань:

- створення передумов для ефективного впровадження інновацій, що передбачає структурну та технологічну перебудову;
 - збереження та розвиток стратегічного науково-технічного потенціалу в пріоритетних напрямках економічного розвитку;
- створення необхідних стимулів для збереження кадрових ресурсів в галузі науки та техніки.

Фінансовий механізм інноваційної підтримки включає в себе різноманітні методи, що сприяють стимулюванню та розвитку новаторської діяльності. Серед них особливе місце займають:

- пряме бюджетне фінансування інноваційних проектів та дослідницької діяльності, що дозволяє виділяти ресурси безпосередньо на підтримку новаторських ідей та технологій;
- організація конкурсів для розподілу коштів з бюджету, що сприяє конкурентному відбору найбільш перспективних проектів для фінансування;
- розвиток державної інноваційної інфраструктури, що включає у себе створення спеціалізованих центрів та лабораторій для підтримки наукових досліджень та впровадження інновацій;
- проведення експертизи інноваційних програм та проектів з метою визначення їхньої ефективності та можливостей впровадження;
- надання нематеріальної підтримки, такої як вручення державних нагород та почесних звань за вагомий внесок у розвиток інноваційної сфери;
- підготовка та підтримка кваліфікованих кадрів, зокрема, менеджерів, здатних ефективно управляти інноваційними проектами та процесами.

Стратегії підвищення конкурентоспроможності бізнесу через інноваційно-інвестиційну діяльність - це комплекс заходів та підходів, спрямованих на розвиток і вдосконалення діяльності підприємства з використанням інноваційних технологій та інвестиційних ресурсів з метою збільшення його конкурентоспроможності на ринку. Ці стратегії можуть включати в себе впровадження нових технологій, розробку унікальних продуктів чи послуг, підвищення якості продукції, оптимізацію виробничих процесів, а також залучення інвестицій для модернізації підприємства та розвитку нових напрямків бізнесу. Такі стратегії дозволяють підприємствам не лише виживати на ринку, а й успішно конкурувати з іншими учасниками, забезпечуючи стабільний та стійкий розвиток.

Впровадження нових технологій для підвищення конкурентоспроможності бізнесу через інноваційно-інвестиційну діяльність включає низку етапів та заходів для підвищення конкурентоспроможності бізнесу:

- аналіз технологічних потреб. Перший крок полягає в аналізі поточного стану технологічного обладнання, процесів виробництва та інноваційних потреб підприємства. Це включає виявлення слабких місць, можливостей для удосконалення та впровадження нових технологій.
- пошук нових технологій. Підприємство має вивчати ринок новітніх технологій, досліджувати технічні інновації, які можуть бути застосовані для поліпшення продуктів або процесів виробництва.
- оцінка інноваційних рішень. Проведення оцінки інноваційних рішень, що включає аналіз їх технічних можливостей, вартості впровадження, потенційного впливу на ефективність бізнесу та конкурентоспроможність.
- планування впровадження. Розробка стратегії впровадження нових технологій, включаючи визначення термінів, бюджету, ресурсів та необхідних кроків.
- впровадження та тестування. Здійснення пілотних проектів або тестування нових технологій в обмеженому масштабі для оцінки їхньої ефективності та вирішення можливих проблем.
- широке впровадження. Після успішного тестування технологій вони можуть бути впроваджені на повний масштаб у всіх відділах чи сегментах підприємства.
- постійне вдосконалення. Систематичний моніторинг та оновлення технологій, їх адаптація до змінних умов ринку та внутрішніх потреб бізнесу.

Ця стратегія може допомогти підприємствам забезпечити перевагу на ринку, підвищити продуктивність та якість продукції, зменшити витрати та підвищити задоволення клієнтів.

Стратегія *розробки нових продуктів чи послуг* для підвищення конкурентоспроможності бізнесу через інноваційно-інвестиційну діяльність

передбачає ретельне дослідження ринку та ідентифікацію потреб споживачів. Необхідно ретельно вивчити ринок, визначити потреби та пріоритети цільової аудиторії. Розуміння тенденцій ринку і вимог споживачів допоможе спрямувати ресурси на розробку продуктів або послуг, які будуть успішними на ринку. Наступними кроками будуть:

- розробка нових продуктів або послуг, виходячи зі знань про потреби ринку. Невід'ємною частиною також є використання технологічних та дизайнерських інновацій для створення унікальних та конкурентоспроможних рішень;
- перед впровадженням нового продукту або послуги мають бути праведні тестування на малому масштабі. Отримані відгуки допоможуть виявити можливі недоліки та покращити продукт перед його запуском на ринок;
- розробка стратегії маркетингу, спрямовану на привертання уваги споживачів до нового продукту або послуги.

Створення інноваційної культури для підвищення конкурентоспроможності бізнесу через інноваційно-інвестиційну діяльність включає низку кроків та ініціатив, спрямованих на створення сприятливого середовища для розвитку та поширення інновацій в організації. Керівництво повинно активно підтримувати інноваційну культуру в компанії. Лідери мають виявляти відкритість до нових ідей, стимулювати співпрацю та відкритий обмін думками. Необхідно налагодити створення стимулюючого середовища, забезпечення стимулів та мотивації для співробітників, які активно працюють над інноваціями, що може включати фінансові премії, можливості професійного зростання, визнання за досягнення у сфері інновацій. Посадовцям повинні бути надані необхідні ресурси, включаючи фінансові, людські та технічні ресурси, для впровадження інноваційних ідей. Необхідно сприяти толерантності до помилок та навчанню на них, мають заохочуватися спроби та експерименти, навіть якщо вони призводять до невдач.

Досвід розвинених країн показав, що досягнення високого рівня споживання і якості життя можливо лише на засадах нової постіндустріальної цивілізації, ознаками якої є інноваційний розвиток.

З метою забезпечення інноваційної спрямованості економіки та розвитку інтелектуальної сфери держави необхідно запровадити програмні заходи. Важливість проблем інноваційного розвитку потребує розробки комплексної національної програми, що передбачала б узгоджене розв'язання проблем як на державному так і на регіональному рівнях. Тому, потрібно більш ґрунтовно вивчити особливості інвестиційної привабливості регіонів та місцеві умови.

Досягнення успіху в інноваційному циклі включає декілька ключових етапів: зародження ідеї; фундаментальні наукові дослідження; прикладні дослідження для переведення ідеї у практику; створення промислових зразків для перевірки ідеї на практиці; комерціалізація продукту, щоб зробити його прибутковим; масове виробництво та впровадження інноваційного продукту на ринок. Кожен з цих етапів потребує великого обсягу різноманітної інформації: науково-технічної, патентної, аналітично-прогностичної, комерційної, маркетингової, статистичної та демографічної, фінансової та юридичної, що стосується фінансового стану партнерів, перспективних розробок, конкурентів, потенційних клієнтів, рівня інноваційної активності в різних секторах і так далі.

Для підвищення результативності підтримки інноваційно-інвестиційної діяльності важливо постійно розвивати внутрішню активність інформаційного середовища за допомогою систематичної та методичної роботи програмних засобів. Це означає обслуговування інформаційних потреб користувачів, які є суб'єктами інноваційних процесів, шляхом застосування передових технологій, таких як агентно-орієнтований підхід та WEB-технології у побудові інформаційних систем. Ця внутрішня активність досягається за рахунок створення та оптимізації інформаційних систем для всіх етапів інноваційного процесу, включаючи аналіз інноваційних ідей, формування організаційних структур підприємств та їх асоціацій, управління діяльністю інноваційних структур, а також маркетинг та продаж інноваційних товарів на ринку. Інтернет

виступає як важлива і багатофункціональна інформаційна платформа, яка створює можливості для розвитку таких ініціатив.

Один з можливих варіантів вирішення завдання підняття конкурентоспроможності бізнесу може полягати в створенні системи інформаційно-аналітичного середовища для інноваційної діяльності. Ця система має спрямовуватися на об'єднання різних форм електронного бізнесу в інноваційно-інформаційному просторі.

Система інформаційно-аналітичного середовища інноваційної діяльності має ключові функції. Вона відіграє роль організатора інноваційного процесу, забезпечуючи управління зв'язками між учасниками інноваційної сфери, такими як дослідники, науковці, розробники та промисловці, а також споживачі. Також, сприяє удосконаленню механізмів комерціалізації результатів інтелектуальної праці, забезпечуючи створення інформаційної інфраструктури для обміну інформацією про завершені науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи, винаходи, розроблені технології, а також для вивчення потреб та попиту на науково-технічну продукцію. Система інформаційно-аналітичного середовища інноваційно-інвестиційної діяльності приє інформаційній взаємодії та аналітичній підтримці цього середовища, розширюючи межі інноваційної діяльності та взаємодії та спрямована на підтримку розвитку всіх видів підприємництва, зокрема малого бізнесу в інноваційній сфері, забезпечуючи їхнє зростання та виживання на початковому етапі, коли найбільша потреба в фінансових ресурсах. Малий бізнес виступає ключовим посередником між науковими дослідженнями, промисловістю та ринком, що сприяє створенню нових робочих місць та є основним джерелом для впровадження науково-технічних розробок.

Функції суб'єктів інноваційно-інвестиційного процесу у керуванні інформацією можуть виконуватися через спеціалістів та відповідні програмні рішення, такі як інтелектуальні пошукові системи або програмні агенти. Вони здійснюють ряд завдань, включаючи пошук інформації щодо інноваційних пропозицій, розміщення інформації в різних базах даних на замовлення, пошук

нормативної документації з відповідними змінами для підтримки інноваційної діяльності.

Також вони відповідають за підбір потенційних бізнес-партнерів для реалізації інноваційного проекту, формування аналітичного підґрунтя для рішень різних сфер, включаючи оцінку параметрів ефективності можливих інноваційних структур. Це може включати об'єднання розробників, дослідників, науковців, менеджерів, інвесторів та інших учасників інноваційного процесу, що взяли участь у реалізації проекту, а також моделювання динаміки розвитку та визначення ефекту від запланованих інновацій.

Дуже цікавий досвід щодо формування інститутів, які забезпечують кредитну підтримку інновацій, спостерігається у західних країнах. Наприклад, у Канаді ще у 70-х роках минулого століття був створений Канадський державний банк розвитку підприємництва з метою переорієнтації економіки на інноваційний шлях. Основна функція цього банку полягає в наданні консультаційних та фінансових послуг організаціям, які займаються науковими дослідженнями та розробками. Кредитування здійснюється на вигідних умовах, з тривалим терміном та без потреби у заставі. Завдяки діяльності цього банку, сьогодні створено близько 1 мільйона підприємств, більшість з яких виявилися ефективними.

Одним з ефективних способів надання інформації та знань суб'єктам, що займаються інноваційно-інвестиційною діяльністю, є дистанційне консультування. Підвищення доступності цього виду консультування для користувачів, особливо учасників інноваційних ініціатив, стає можливим завдяки впровадженню відповідної моделі, що використовує технологічні засоби для дистанційного консультування, у тому числі WEB-технології.

Для забезпечення консультацій та інформаційної підтримки користувачів, установи використовують загальнодоступні бази даних, що мають структурований характер і дозволяють користувачам самостійно знаходити необхідну інформацію згідно з їхніми потребами. Для відповідей на загальні питання використовуються пошукові інформаційні системи, які швидко

знаходять інформацію відповідно до запиту. Робота з оперативною інформацією вимагає участі фахівців, які проводять консультації згідно з конкретними запитаннями користувачів, включаючи оперативне дистанційне консультування, надання тренінгів у сфері, що є найбільш важливими для бізнесу, допомогу у плануванні бізнесу, а також маркетингову інформацію тощо.

Такий підхід до консультацій та інформаційної підтримки дозволить створити і розвинути інформаційно-консультаційну мережу. Ця мережа сприятиме накопиченню, постійному оновленню та обміну інформацією в інноваційній сфері, а також дозволить вирішувати питання щодо комерціалізації результатів науково-технічних досліджень і розробок, а також їх впровадження в виробництво.

На рівні державного управління такий підхід відкриє шлях до покращення електронної взаємодії між державою та бізнесом, дозволяючи використовувати передові системи електронного документообігу. Крім того, послуги консультації будуть надаватися індивідуально залежно від конкретних потреб користувачів.

Органи державного управління на всіх рівнях мають змогу створювати та інтегрувати бази даних різних організацій, що дозволить забезпечити користувачів швидким та зручним доступом до інформації. Інтеграція регіональних інформаційних систем з галузевими та державними автоматизованими системами дозволить створити єдину багаторівневу інтегровану інформаційну систему на рівні країни.

Висновки до розділу 2

Отже, відповідно до проаналізованої інформації у другому розділі можна впевнено сказати, що умови сучасної економіки, яка переживає наростання кризових явищ та безперервне зростання цін, ставлять підприємства перед складним вибором технічного переозброєння. Зменшення можливостей у придбанні нового, вискоєфективного устаткування призводить до збереження

застарілого обладнання, що в свою чергу призводить до його поступового списання.

Протягом останніх 5 років можна побачити домінування технологічних галузей у впровадженні інноваційно-інвестиційних проєктів. Продовження такого стану речей може призвести до безповоротної домінування високотехнологічних галузей, збільшення технологічного відставання інших галузей виробництва, ще більшому поширенню впливу ТНК на перетворення економіки на відданість для імпортерів сировини. Створення нового технологічного укладу та модернізація промислового потенціалу стають нагальними завданнями економічної політики держав.

Україна має значний потенціал у здійсненні інноваційно-інвестиційної діяльності завдяки своєму стратегічному розташуванню, природним ресурсам, кваліфікованій робочій силі та розвинутій інфраструктурі в деяких галузях. Уряд України активно працює над поліпшенням інвестиційного клімату, включаючи законодавчі реформи, спрямовані на захист прав інвесторів, покращення корпоративного управління та зниження рівня корупції. Зокрема, прийняті закони про стимулювання інвестиційної діяльності та забезпечення державної підтримки стратегічних інвесторів. Іноземні компанії активно інвестують у кілька ключових галузей української економіки. В агропромисловий комплекс, оскільки Україна є одним з найбільших експортерів зерна у світі. Іноземні інвестиції спрямовуються на розвиток сільського господарства, включаючи модернізацію техніки, впровадження нових агротехнологій та розширення переробних потужностей. Інформаційні технології (ІТ) є ще однією перспективною галуззю, де Український ІТ-сектор швидко розвивається, залучаючи значні іноземні інвестиції. Україна стала важливим центром для аутсорсингу програмного забезпечення та розробки ІТ-рішень завдяки висококваліфікованим спеціалістам і конкурентоспроможним цінам. Інша важлива галузь для інвестицій – це енергетика, де іноземні інвестори вкладають кошти в розвиток відновлюваних джерел енергії, зокрема вітрових і сонячних електростанцій. Цей сектор приваблює інвесторів завдяки потенціалу для

зниження залежності від традиційних енергетичних ресурсів та підтримки екологічних стандартів. Крім того, іноземні компанії активно інвестують у виробничий сектор, особливо в автомобільну промисловість і виробництво комплектуючих, що сприяє створенню нових робочих місць і технологічному розвитку.

У порівнянні з розвиненими країнами, українське регулювання інноваційно-інвестиційної діяльності майже повністю імітує зарубіжний досвід. Держава активно працює над формуванням інноваційного клімату та інфраструктури, створює сприятливе правове середовище для інновацій, управляє ризиком та невизначеністю, а також впливає на соціокультурне середовище. Однак, важливо враховувати унікальні аспекти та потреби внутрішнього ринку для забезпечення максимально ефективного та стійкого розвитку інноваційної діяльності.

Відповідно до поставлених задач було розроблено концептуальні засади створення фінансового механізму для підтримки та розвитку інноваційно-інвестиційної національної діяльності, враховано умови, необхідні для ефективного функціонування цього процесу. Стратегії підвищення конкурентоспроможності бізнесу через інноваційно-інвестиційну діяльність передбачають кілька ключових підходів. Перш за все, це впровадження нових технологій та модернізація виробничих процесів, що дозволяє підвищити ефективність та знизити витрати. Інвестиції в науково-дослідні та конструкторські роботи (НДДКР) сприяють створенню інноваційних продуктів і послуг, що відповідають сучасним потребам ринку та випереджають конкурентів. Диверсифікація інвестицій у різні сегменти ринку та галузі допомагає бізнесу зменшити ризики та збільшити потенціал для зростання. Створення стратегічних партнерств і альянсів з іншими компаніями, включаючи міжнародні, дозволяє отримувати доступ до нових ринків і технологій, а також обмінюватися досвідом та ресурсами. Розвиток людського капіталу через інвестиції в освіту, навчання та підвищення кваліфікації працівників забезпечує підвищення їхньої продуктивності та інноваційної здатності. Залучення

зовнішнього капіталу, включаючи венчурні інвестиції, сприяє фінансовій стабільності та можливості масштабування бізнесу. Нарешті, активна участь у державних програмах підтримки інновацій та використання податкових пільг для інвесторів створюють додаткові стимули для розвитку бізнесу. Ці стратегії в сукупності дозволяють бізнесу підвищити свою конкурентоспроможність на ринку за рахунок інноваційно-інвестиційної діяльності.

ВИСНОВКИ

Отже, за результатами проведеного дослідження вдалося з'ясувати сутність понять «інвестиції» та «інновації».

Інвестиції у контексті міжнародного бізнесу – це вкладення капіталу з метою здобуття прибутку або доходу.

Вони можуть бути прямими (створення або придбання підприємств за кордоном) або портфельними (придбання іноземних цінних паперів). Інвестиції включають фінансування різних активів, таких як технології, нерухомість, виробничі потужності та інші ресурси, що сприяють економічному зростанню та розвитку інвестора і приймаючої країни.

Інновації у міжнародному бізнесі означають впровадження нових або значно покращених продуктів, послуг, технологій, процесів, маркетингових стратегій або організаційних методів, які суттєво підвищують ефективність, продуктивність і конкурентоспроможність компанії на глобальному ринку. Інновації можуть включати розробку нових технологій, удосконалення існуючих продуктів, впровадження нових бізнес-моделей або відкриття нових ринків. Вони є ключовим фактором для забезпечення стійкого розвитку та успішної адаптації до швидко змінюваних умов міжнародного бізнес-середовища.

Інноваційно-інвестиційна діяльність в контексті міжнародного бізнесу – це процес впровадження інноваційних технологій, продуктів або послуг у виробництво з метою покращення ефективності, конкурентоспроможності підприємства та створення нових ринків. Ця діяльність об'єднує інноваційні процеси і інвестиції, які необхідні для їх реалізації.

Було проведено аналіз інноваційно-інвестиційної діяльності на світовому рівні, світових тенденцій, пріоритетних напрямків інновацій та інвестицій та оцінено вплив глобальних чинників на цю діяльність. Цей аспект діяльності відображає складну динаміку, що змінюється під впливом різних факторів. Насамперед, світові тенденції показують зростання обсягів інноваційних

інвестицій у різних секторах економіки. Технологічні зміни, глобальна конкуренція і підвищення вимог споживачів спонукають компанії до пошуку новаторських рішень та інвестицій у дослідження та розвиток.

Пріоритетні напрямки інновацій включають такі галузі, як інформаційні технології, біотехнології, енергетика, зелена енергетика. Загалом, аналіз світової інноваційно-інвестиційної діяльності демонструє постійні зміни та вимагає уважного вивчення глобальних тенденцій і чинників для ефективного управління ресурсами та ризиками.

Досліджено правове та інституційне забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності. Правове забезпечення включає аналіз законодавства, що стосується захисту інтелектуальної власності, оподаткування інноваційних проектів, регулювання фінансових операцій та інші аспекти, що впливають на інноваційну діяльність. Сучасне нормативно-правове забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності на світовому рівні включає роботу різних міжнародних організацій та прийняття відповідних нормативно-правових актів. Цією діяльністю керують такі організації, як Всесвітня організація торгівлі (ВТО), яка через Угоду про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (TRIPS) регулює питання захисту інтелектуальної власності. Всесвітня організація інтелектуальної власності (WIPO) також грає ключову роль, забезпечуючи захист прав інтелектуальної власності через міжнародні договори, такі як Договір про патентну кооперацію (РСТ). Міжнародний валютний фонд (МВФ) і Світовий банк підтримують інноваційно-інвестиційну діяльність, забезпечуючи фінансування та технічну допомогу для розвитку інфраструктури та інноваційних проектів. Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) інвестує в інноваційні проекти в країнах, що розвиваються, сприяючи економічному зростанню та модернізації.

В Україні правове та інституційне регулювання інноваційно-інвестиційної діяльності здійснюється низкою органів і законодавчих актів. Основні закони, що регулюють цю сферу, включають Закон України "Про інвестиційну діяльність" та Закон України "Про інноваційну діяльність". Міністерство

економічного розвитку і торгівлі України розробляє політику та стратегії для залучення інвестицій і розвитку інновацій. Державне агентство з питань інвестицій та управління національними проектами України забезпечує координацію та підтримку інвестиційних проектів, надаючи інформаційну та методичну допомогу інвесторам. Національний банк України також відіграє важливу роль, забезпечуючи стабільність фінансової системи та підтримуючи інвестиційний клімат через монетарну політику. Крім того, існують численні галузеві програми та проекти, спрямовані на підтримку інноваційної діяльності, фінансовані як з державного бюджету, так і за рахунок міжнародних грантів та кредитів.

Було досліджено фактори, які впливають на здійснення інноваційно-інвестиційних ініціатив на різних рівнях. На міжнародному рівні, перш за все, важливою є глобальна економічна стабільність, яка забезпечує сприятливі умови для інвестицій. Країни з розвиненою економікою та стабільною політичною ситуацією приваблюють більше інвестицій завдяки передбачуваності і надійності. Міжнародні торгові угоди та економічні союзи також впливають на успішність інвестиційних проектів, полегшуючи доступ до ринків і знижуючи бар'єри для торгівлі. Важливою є наявність розвиненої інфраструктури, включаючи транспортні мережі, комунікації та логістичні системи, що спрощують ведення бізнесу і знижують витрати. Доступ до міжнародних фінансових ресурсів і ринків капіталу також є критичним фактором. Компанії, які можуть залучати інвестиції через міжнародні фондові біржі або інші фінансові інструменти, мають кращі можливості для фінансування своїх інноваційних проектів. Міжнародні правові стандарти та захист інтелектуальної власності забезпечують захист інвесторів і стимулюють розробку нових технологій. Крім того, технологічний прогрес і доступ до новітніх технологій на глобальному рівні сприяють впровадженню інновацій і підвищенню конкурентоспроможності.

Також, за результатами дослідження, можна відмити, що ТНК відіграють важливу роль на світовому ринку інновацій та технологій, виступаючи

основними двигунами технологічного прогресу та економічного розвитку. Завдяки своїм значним ресурсам, глобальному охопленню та здатності інтегрувати нові технології у свої бізнес-процеси, ТНК можуть швидко реагувати на зміни ринкових умов та впроваджувати інноваційні рішення, що забезпечують їм конкурентну перевагу. ТНК активно інвестують у науково-дослідні та конструкторські роботи, створюючи науково-дослідні центри у різних країнах світу.

На національному рівні успішність інноваційних та інвестиційних ініціатив залежить від кількох основних факторів. Політична стабільність і прозоре, ефективне правове регулювання створюють довіру у інвесторів і забезпечують передбачуваність умов ведення бізнесу. Державна підтримка інновацій, включаючи податкові пільги, гранти і субсидії, стимулює розвиток нових технологій і продуктів. Інвестиції в освіту і наукові дослідження забезпечують наявність кваліфікованої робочої сили і розробку інноваційних рішень. Доступ до фінансових ресурсів на національному рівні, включаючи кредитування і венчурний капітал, є важливим для фінансування інноваційних проектів. Розвинена інфраструктура, включаючи транспортні, енергетичні і комунікаційні мережі, створює сприятливі умови для ведення бізнесу. Національні ринки і можливості для експорту також впливають на успішність інноваційних проектів, забезпечуючи доступ до споживачів і можливості для розширення бізнесу. Соціальна стабільність і рівень життя населення впливають на попит на нові продукти і послуги, що стимулює інноваційний розвиток. Інші аспекти, що впливають на інноваційну діяльність включають аналіз будь-яких інших законодавчих та регуляторних аспектів, таких як правила торгівлі, ліцензування, сертифікації та інші нормативні акти, які можуть впливати на інноваційний процес.

В контексті України інноваційно-інвестиційна є важливою складовою економічного зростання, але стикається з численними викликами. Україна має успішні приклади інновацій, зокрема в інформаційних технологіях. Проте, Українські підприємства часто стикаються з фінансовими та правовими

труднощами. Низький рівень інвестицій у дослідження і розвиток ускладнює реалізацію новаторських ідей, і відсутність інфраструктури для комерціалізації інновацій не дозволяє ефективно використовувати науковий потенціал. Крім того, конфлікт на сході України та анексія Криму суттєво ускладнили інвестиційний клімат в країні та вплинули на розвиток інновацій. Військові дії спричинили знищення промислових потужностей, а також втрату важливих ринків збуту та джерела інвестицій.

За отриманими результатами аналізу було запропоновано ряд стратегій підвищення конкурентоспроможності бізнесу через здійснення інноваційно-інвестиційної діяльності. Основні включають впровадження нових технологій, модернізацію виробничих процесів та інвестиції в науково-дослідні роботи. Розвиток людського капіталу через навчання та підвищення кваліфікації працівників також відіграє важливу роль у забезпеченні конкурентоспроможності. З запропонованих у роботі стратегій виділити можна створення гнучких бізнес-моделей, що дозволяють швидко адаптуватися до змін на ринку та впроваджувати інновації. Використання передових аналітичних інструментів для прийняття рішень на основі великих даних допоможе компаніям точніше оцінювати ринкові тенденції та потреби споживачів. Інвестування у стійкі та екологічно чисті технології може стати важливою конкурентною перевагою, враховуючи зростаючий попит на екологічно безпечні продукти. Розширення присутності на глобальних ринках через створення локальних дослідницьких та виробничих центрів сприятиме кращому розумінню місцевих потреб і умов. Підтримка культури інновацій всередині компанії, що заохочує креативність і новаторство серед співробітників, допоможе генерувати нові ідеї та рішення. Нарешті, активне використання цифрових платформ для розширення каналів збуту та взаємодії з клієнтами дозволить підвищити ефективність бізнесу і збільшити його глобальну конкурентоспроможність.

Отримані результати нашого дослідження мають важливе значення для подальшого розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності як на національному, так і на світовому рівнях. Їх можна використовувати для вдосконалення

концепцій розвитку національної інноваційної системи та сталого розвитку країни. Це допоможе формувати інноваційно-інвестиційні стратегії на всіх рівнях економіки, що в свою чергу сприятиме підвищенню конкурентоспроможності бізнесу та країни. Такий підхід дозволить забезпечити інтеграцію інтересів держави, регіонів та бізнес-структур, сприяючи загальному економічному зростанню.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бланк І.А. Управління інвестиціями підприємства. Київ: Ніка-Центр, 2003. 408с.
2. Sornarajah, M. Portfolio Investments and the Definition of Investment. *ICSID Review*. Leiden: Brill, 2009. Vol. 24, No 2. P. 516-571.
3. Salini Costruttori S.p.A. and Italstrade S.p.A. v. Kingdom of Morocco. *International Legal Materials*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. Vol. 42. P. 609-624.
4. Щерба О. В. Підходи до визначення інвестицій та інвестиційної активності підприємств. *Економічний часопис*. Київ: ДВТЛ, 2016. Вип. 7 с.47-60.
5. Сорока Л. М. Економічна сутність інвестицій та теоретичні основи інвестування. *Ефективна економіка: електрон. наук. фахове вид.* 2014. Вип. 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2888> (дата звернення: 22.05.2024).
6. OECD Benchmark Definition of Foreign Direct Investment. Paris: OECD, 2008. 238 p.
7. Hwang M. Fong. J. Definition of “Investment”– A Voice from the Eye of the Storm. *Asian Journal of International Law*. Cambridge: Cambridge University Press, 2010. Vol. 1, No 1. P. 99-129.
8. Jones C.P. Investments: Principles and Concepts. Wiley, 2010. 608 p.
9. Федосова І.В. Міжнародні інвестиції та їх вплив на економічне зростання України. *Економіка України*. Київ: ІЕП НАН, 2019. Вип. 5. С. 79-86.
10. Рогов О.В. Прямі іноземні інвестиції як фактор економічного зростання. *Фінанси України*. Київ: Інститут фінансів ім. О.М. Бекетова, 2018. Вип. 8. С. 91-105.
11. Антонюк О.О. Інституційні чинники інвестиційного клімату. *Економіка та держава* / ред. В.Г. Федоренко. Київ: ТОВ «ДКС центр», 2019. Вип. 8. С. 12-19.

12. Іващук В.В. Державна підтримка інвестицій: механізми та ефективність. *Інвестиційна політика*. Київ: ДННУ Академія фінансового управління, 2018. Вип. 1. С. 25-31.

13. Макогон Ю.В. Теоретичні аспекти глобальної інвестиційної діяльності. *Економічний вісник НТУУ "КПІ"* / ред. Д.Р. Іванкова. Київ: КПІ. 2014. Вип. 74. С. 17-25.

14. Schumpeter J. *Business Cycles: a theoretical, historical, and statistical analysis of the capitalist process*. New-York: McGraw-Hill Book, 1939. 528 p.

15. Роганова Г.О. Інвестиційна привабливість підприємств: сутність, фактори впливу, методичні підходи. *International Journal of Innovative Technologies in Economy*. Варшава: RS Global Sp. z O.O., 2019. Вип. 24. С. 28-34.

16. Калюжна Ю. В., Дубовик А.П. Інвестиційна привабливість галузі: методичний та практичний аспекти. *Сталий розвиток економіки*. Київ: НАУ, 2018. Вип. 4. С. 136-143.

17. Ілляшенко Н.С. Маркетинг та інновації як головні функції бізнесу. *Механізм регулювання економіки*. Київ: НАУ, 2007. Вип. 2. С. 77–92.

18. El-Gamal M., Khatkhate D. *Macroeconomic Vulnerability in Developing Countries: Approaches and Issues: working paper*. Brasilia: DF, 2012. 23 p.

19. Шипуліна Ю.С. Організаційно-економічні передумови формування інноваційно-сприятливого середовища на підприємстві. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. Суми: СДУ, 2013. Вип. 3. С. 103–113.

20. Шипуліна Ю.С., Силка А.В. Фактори впливу на процес формування інноваційно сприятливого середовища. *Економіка і суспільство*. Мукачєво: Карпатський університет, 2017. Вип. 13. С. 805-812.

21. ISO 56000:2020 Innovation management – Fundamentals and vocabulary. URL: <https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:56000:ed-1:v1:en> (дата звернення: 22.05.2024).

22. ISO 56002:2022 Innovation management system. URL: <https://www.iso.org/files/live/sites/isoorg/files/store/en/PUB100468.pdf> (дата звернення: 22.05.2024).

23. ISO/TR 56004:2019 Innovation Management Assessment – Guidance. URL: <https://www.iso.org/standard/69921.html> (дата звернення: 22.05.2024).

24. Бойчук Р. П. Форми, методи та інструменти державного регулювання інвестиційної діяльності. *Право та інноваційне суспільство*: електрон. журнал. 2017. Вип. 2. URL: <https://apir.org.ua/wp-content/uploads/2016/12/Boichuk7.pdf> (дата звернення: 22.05.2024).

25. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 № 2849-IX. Дата оновлення: 13.12.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (дата звернення: 23.05.2024).

26. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII. Дата оновлення: 08.12.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text> (дата звернення: 23.05.2024).

27. Про державну підтримку сільського господарства: Закон України від 24.06.2004 № 1877-IV. Дата оновлення: 30.06.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15#Text> (дата звернення: 23.05.2024).

28. Про інтелектуальну власність: Закон України від 01.04.2022 № № 2174-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2174-20#Text> (дата звернення: 23.05.2024).

29. Про підприємництво: Закон України від 07.02.1991 № 698-XII. Дата оновлення: 14.12.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12#Text> (дата звернення: 23.05.2024).

30. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 № 960-XII. Дата оновлення: 12.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text> (дата звернення: 23.05.2024).

31. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII. Дата оновлення: 15.08.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text> (дата звернення: 23.05.2024).

32. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001 № 2664-III. Дата оновлення: 27.07.2022.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14#Text> (дата звернення: 23.05.2024).

33. Юринець З.В., Петрух О.А. Державне регулювання та фінансування інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. Київ: НАУ, 2018. Вип. 6. С. 79-82.

34. Хопчан В. М. Сучасний стан та перспективи державного регулювання інвестиційної діяльності в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. Київ: НАУ, 2015. Вип. 11. С. 20–23.

35. Манн Р.В., Махно С.В. Реалізація інноваційно-інвестиційного потенціалу підприємств: світові тренди та національні реалії. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Ужгород: УжНУ, 2023. Вип. 47. С. 145-151.

36. Total global spending on research and development (R&D) from 1996 to 2021 (in billion PPP U.S. dollars). URL: <https://www.statista.com/statistics/1105959/total-research-and-development-spending-worldwide-ppp-usd/> (дата звернення: 12.05.2024).

37. 2022 Global R&D Funding Forecast. URL: <https://forecast.rdworldonline.com/product/2022-global-rd-funding-forecast/> (дата звернення: 12.05.2024).

38. 100 most influential companies by Forbes. URL: <https://forbes.ua/news/time-sklav-top-100-nayvplivovishikh-kompaniy-sered-nikh-openai-deepmind-ta-firma-kim-kardashyan-22062023-14352> (дата звернення: 12.05.2024).

39. Overcoming the Innovation Readiness Gap (2021). URL: https://www.bcg.com/publications/2021/most-innovative-companies-overview?utm_source=ixbtcom (дата звернення: 12.05.2024).

40. The World's Largest Tech Companies In 2022. URL: <https://www.forbes.com/sites/jonathanponciano/2022/05/12/the-worlds-largest-technology-companies-in-2022-apple-still-dominates-as-brutal-market-selloff-wipes-trillions-in-marketvalue/?sh=6fefde543448> (дата звернення: 12.05.2024).

41. The World's 2021 Most Innovative Companies [https \(2021\). URL: https://www.fastcompany.com/90603436/the-worldsmost-innovative-companies-2021](https://www.fastcompany.com/90603436/the-worldsmost-innovative-companies-2021) (дата звернення: 12.05.2024).

42. Transnational Corporations, Extractive Industries and Development. *World Investment Report*. 2007. P. 10. URL: http://www.unctad.org/en/docs/wir2007_en.pdf. (дата звернення 20.05.2024).

43. Wang X., Somveillie M., Dokter A.M. Macro-scale relationship between body mass and timing of bird migration. *Nature communications*. 2024. Vol. 15. URL: <https://www.nature.com/articles/s41467-024-48248-7> (дата звернення: 20.05.2024).

44. Качур А.В., Могилко Д.М. ТНК та їх роль у сучасних міжнародних економічних відносинах. *Економіка і суспільство*. Мукачево: Карпатський університет, 2019. Вип. 19. С. 55-62.

45. Павлюк Т.С. Аналіз розвитку світових ТНК: досвід для України. *Економіка і суспільство*. Мукачево: Карпатський університет, 2018. Вип. 5. С. 46-52.

46. Офіційний сайт Кабінету міністрів України. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=b6d0940d-2443-41c4-82ec-86e6d2e56973&title=InvestitsiinaDiialnistVUkrainiZa2022-Rik> (дата звернення: 20.05.2024).

47. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/svitovij-bank> (дата звернення: 23.05.2024).

48. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 №64. Дата оновлення: 06.05.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення: 23.05.2024).

49. Про державно-приватне партнерство: Закон України від 01.07.2010 № 2404-VI. Дата оновлення 27.07.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17#Text> (дата звернення: 23.05.2024).

50. Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні: Закон України від 09.08.2023 № 3311-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20#Text> (дата звернення: 23.05.2024).